

Amálthea

PŘEDŠKOLNÍ KLUB **AMÁLKA**

VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH DĚTÍ

Amälthea

Obsah

Obsah	2
Úvod	4
Předškolní klub Amálka	5
Doučování dětí na prvním stupni základní školy	17
Spolupráce s rodinou	19
Spolupráce s institucemi a organizacemi ve městě	31
Personální zajištění předškolního klubu	34
Závěrečná doporučení	37
Přílohy	41

Autorský kolektiv: Aleš Jirásek, Ivana Dopitová, Eva Vavřina Pavlovičová
Spolupracovaly: Radka Olivová, Jana Ženíšková
Foto: archiv Amalthea z. s. (Předškolní klub Amálka)

PŘEDŠKOLNÍ KLUB **AMÁLKA**
VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH DĚTÍ

Úvod

Publikace Předškolní klub Amálka – vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí je jedním z výstupů projektu „Učíme se společně“, který v období od 1. 4. 2015 do 31. 3. 2016 realizovala naše organizace Amalthea z. s. Při tvorbě této publikace jsme vycházeli z našich zkušeností z přímé práce s dětmi a jejich rodiči v rámci Předškolního klubu Amálka, který provozujeme v Chrudimi. Cílem tohoto dokumentu je popsat příklady dobré praxe, které fungují v našem předškolním klubu, a nabídnout je jako inspiraci dalším organizacím pracujícím s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí, jako jsou jiné neziskové organizace, ale i běžné mateřské či základní školy. Věříme, že tento materiál přinese konkrétní návody, jak zlepšit možnosti začlenění sociálně znevýhodněných dětí předškolního věku do hlavního vzdělávacího proudu.

Tato publikace shrnuje zkušenosti z provozování Předškolního klubu v období mezi lety 2013 – 2016. Součástí této publikace je popis naší práce s dětmi a jejich rodiči v předškolním klubu a v rámci doučování žáků prvního stupně základních škol, popis spolupráce s ostatními organizacemi a institucemi ve městě, popis personálního zajištění předškolního klubu a podpory našich pracovníků. Na závěr jsme pak shrnuli několik hlavních doporučení pro práci s dětmi a rodiči vycházejících z našich zkušeností. Uvědomujeme si, že každé místo, ve kterém je předškolní klub provozován, vychází ze specifických personálních, prostorových a finančních podmínek. Níže uvedené aktivity a doporučení jsou pouze příklady, kterými se mohou pracovníci předškolních klubů či škol při práci s dětmi a jejich rodiči ze sociálně znevýhodněného prostředí řídit. Nebylo naším záměrem vynášet všeobecná doporučení a normativní závěry o tom, jak vést předškolní klub či pracovat se sociálně znevýhodněnými dětmi a jejich rodiči. Spíše jsme se snažili představit naše zkušenosti a vyzdvihnout postupy, které se nám v praxi osvědčily. Doufáme, že poslouží jako inspirace pro další organizace v oblasti předškolního vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Předškolní klub Amálka

Účast dětí v předškolním vzdělávání je jedním z hlavních předpokladů pro zvládnutí primárního vzdělávání. Naše služby jsou tak zaměřeny zejména na děti, které by velmi pravděpodobně žádné předškolní vzdělávání neabsolvovaly, na děti, jejichž rodiče mají často jen základní vzdělání a v předškolním vzdělávání buď nevidí smysl, nebo nemají dostatečné kompetence k jeho poskytnutí. Často se jedná o děti z rodin sociálně slabých, které jsou v momentální či dlouhodobé špatné životní situaci. Tyto děti nastupují na základní školy s velkými znevýhodněními a bez potřebné podpory. Kombinace sociálního znevýhodnění, nepodnětného prostředí a nedostatečné připravenosti je staví hned na počátku školní kariéry na horší startovní čáru než jejich spolužáky.

V současné době navštěvuje v našem městě jen minimum ohrožených dětí běžné mateřské školy. Příčin může být několik. Existují překážky na straně institucí (např. nepřipravenost pedagogů na vzdělávání ohrožených dětí, úhrada za předškolní vzdělávání a za školní stravování, negativní zkušenosti některých ředitelk mateřských škol plynoucí z docházky „romských“ dětí, obavy, aby nevznikla „romská školka“), ale i na straně rodičů (např. pasivita rodičů, jejich nezáměr o vzdělávání dětí v hlavním vzdělávacím proudu, současně více dětí v péči, finanční situace rodin, rodiče se dostatečně neorientují nebo neznají problematiku předškolního vzdělávání, krizové situace v rodině, nedostatečná spolupráce se stávajícími institucemi, problémy s dopravou dětí do škol).

Na obecní úrovni pak není nastaven systém včasné péče, který by identifikoval děti v předškolním věku ohrožené školní neúspěšností. Základní školy se tak při zápisech setkávají s nedostatečně zralým dítětem, které se neúčastní žádného předškolního vzdělávání, ve spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou nařizují odklad povinné školní docházky, ale již zpravidla neinformují orgány sociálně-právní ochrany

děti, a nedochází tak k žádné intervenci. Dítě do mateřské školy ani do jiného zařízení nenastoupí a k zápisu příští rok přichází opět nepřipravené.

Předškolní klub Amálka se proto zaměřuje na rozšíření sítě vzdělávacích zařízení pro sociálně znevýhodněné děti předškolního věku, které zpravidla nenavštěvují institucionalizované mateřské školy a svou vzdělávací kariéru na základní škole začínají s řadou handicapů. Cílem všech našich aktivit je u těchto dětí odbourávat handicap způsobený sociálním znevýhodněním ve vztahu k předškolnímu vzdělávání. Naší snahou je dostatečně připravit děti na úspěšný vstup do mateřské školy a prvých tříd základních škol prostřednictvím rozvoje znalostí, schopností a návyků nezbytných pro úspěšné zvládnutí nároků běžných škol. Dalším z cílů je podpora rodiny a nejbližšího sociálního okolí dítěte a motivace k aktivnímu zapojení rodičů do vzdělávání jejich dětí. V rámci našich aktivit se snažíme i o zajištění komplexního přístupu k řešení problémů dětí z cílové skupiny, propojení mateřských škol ve městě s předškolním klubem, přinášení tématu inkluzivního vzdělávání a metod dobré praxe do škol a dalších institucí.

V rámci Předškolního klubu Amálka se tak snažíme o vytvoření podmínek, které pomohou k bezproblémovému začlenění dětí se soc. znevýhodněním do hlavního vzdělávacího proudu.

Co Předškolní klub Amálka nabízí?

Všestranný rozvoj a přípravu předškolních dětí na vstup do běžných mateřských či základních škol formou docházky do předškolního klubu.

- Pravidelnou předškolní přípravu dětí – rozvoj dovedností a znalostí dětí prostřednictvím vzdělávacích her a tematické předškolní výchovy.
- Naplňování individuálních potřeb dítěte ve všech oblastech rozvoje, které jsou předškolnímu věku vlastní.
- Včasné podchycení případných vzdělávacích nebo výchovných obtíží dítěte.
- Nápravu a rozvoj řečových dovedností.
- Učení se pravidelným návykům a soužití v kolektivu vrstevníků.
- Přátelské a bezpečné prostředí pro hry, pohyb i výuku dětí.
- Společné aktivity dětí a rodičů.

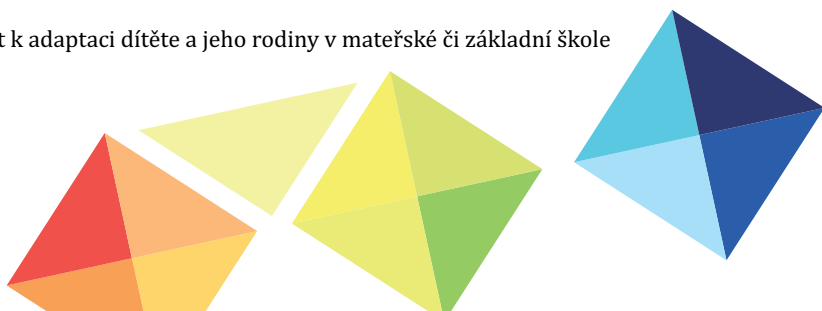
- Podporu rodičům při vzdělávání jejich dětí (vzdělávací akce, informace o našem školském systému, půjčování pomůcek...).
- Pomoc rodinám v komunikaci se školami, školskými poradenskými pracovišti nebo s úřady ohledně vzdělávání dětí.
- Poradenství a pomoc rodičům při výchově dítěte, pomoc při výběru mateřské či základní školy.
- Doprovod při vyjednávání s mateřskou či základní školou, doprovod do školských poradenských zařízení či na úřady.
- Kontakty na další návazné služby.
- Doučování dětí navštěvujících 1. stupeň základních škol.

Cíle Předškolního klubu Amálka

Hlavním cílem Předškolního klubu Amálka je **podpora rovného přístupu dětí** ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí k předškolnímu vzdělávání na běžných školách.

Díležitostmi cíli jsou:

- podporovat a implementovat do praxe myšlenky inkluzivního vzdělávání, takovým způsobem, aby všechny děti měly šanci zažít úspěch v běžných školách
- všestranně rozvíjet a připravovat děti z cílové skupiny na školní docházku prostřednictvím neformálních forem vzdělávání
- zvyšovat rodičovské kompetence rodičů s důrazem na rozvoj dítěte, poskytovat jim potřebnou podporu, vzdělávat je, motivovat a aktivně je do procesu vzdělávání svých dětí zapojovat
- využívat personálních kapacit z prostředí cílových skupin a pozitivně tak působit na rodiče i děti se sociálním znevýhodněním
- spolupracovat s místními mateřskými školami a dalšími aktéry ve městě, ovlivňovat politiku předškolního vzdělávání ve městě a zároveň zajišťovat komplexní přístup k řešení problémů dětí z cílové skupiny
- přispívat k adaptaci dítěte a jeho rodiny v mateřské či základní škole

Zásady a principy pro poskytování našich služeb v rámci Předškolního klubu Amálka

- **Nízkoprahovost.** Při naší práci se snažíme minimalizovat všechny překážky, které by mohly rodinám bránit využívat naše služby (např. špatná časová, finanční či prostorová dostupnost, psychologická bariéra).
- **Bezplatnost.** Všechny námi poskytované služby jsou nabízené zdarma, aby byly dostupné i rodinám, které si z finančních důvodů nemohou dovolit platit běžnou mateřskou školu.
- **Dobrovolnost.** Využívání všech nabízených služeb nelze rodičům nařídit – je dobrovolné. Rodiče se kdykoli mohou rozhodnout do služby vstoupit a také ji kdykoliv ukončit.
- **Podpora samostatnosti a nezávislosti.** Vytváříme takové prostředí, ve kterém se rodiče mohou samostatně a svobodně rozhodovat. Nevytváříme prostředí, ke kterému by byly rodiny vázány a které by vytvářelo závislost na našich službách.
- **Ochrana důstojnosti a soukromí, dodržování lidských práv a svobod.** Vytváříme bezpečné prostředí pro poskytování služeb, dbáme na soukromí a ochranu osobních údajů klientů.
- **Rovné příležitosti, absence diskriminace.** Všechny rodiny jsou si mezi sebou rovny. Nedochozí k diskriminaci na základě věku, pohlaví, sexuální orientace ani etnické, národnostní, sociální, náboženské či jiné příslušnosti. Zároveň je respektována individualita klienta (rodiče i dítěte), naše služby vždy vychází z individuálních potřeb klientů.
- **Při své činnosti preferujeme kvalitu služeb nad kvantitou.** Naše služby, které nabízíme v rámci Předškolního klubu Amálka, jsou v souladu s Analýzou sociálního vyloučení (Gabal, 2015), Strategií sociálního začleňování 2014–2020, Strategií romské integrace do roku 2020, Akčním plánem inkluzivního vzdělávání 2016–2018 a dalšími strategickými dokumenty.

Komu je klub určen?

Předškolní klub Amálka je určen dětem z Chrudimi a blízkého okolí ze sociálně znevýhodněného prostředí ve věku 3 až 6, resp. 7 let (horní věkovou hranicí je věk nástupu povinné školní docházky). Sociálně znevýhodněným prostředím pro děti rozumíme podmínky, kdy se rodina nachází v dlouhodobě tíživé životní situaci, která dítěti neumožňuje vyrůstat v dostatečně podnětném prostředí a znemožňuje docházku do běžné mateřské školy. Důvodů může být několik – rodina nesplňuje formální požadavky pro přijetí dítěte do mateřské školy (trvalé bydliště ve městě, zaměstnaní rodiče apod.), má finanční potíže či řeší závažné rodinné problémy, rodina má obavy z nástupu dítěte do mateřské školy, neví, jak to v ní funguje, co od ní očekávat, případně rodiče mají nízkou vzdělanostní úroveň či se v rodině vyskytují sociálně patologické jevy. Do klubu tak docházejí děti, které vyrůstají v ubytovnách, azylovém domě či v rodinách žijících na prahu chudoby.

Takové prostředí ve svém důsledku způsobuje znevýhodnění dětí ve smyslu absence režimu a hranic ve výchově, nedostatku podnětů pro rozvoj znalostí, dovedností a návyků nezbytných pro úspěšný vstup do základní školy. Často tak do klubu přicházejí pětileté děti, které neumí malovat, neznají základní barvy, základní tvary a mají malou slovní zásobu. Z důvodu absence pravidelného předškolního vzdělávání tyto děti zahajují školní docházku s řadou handicapů, v jejichž důsledku nevládají běžné učivo, jsou vylučovány z kolektivu ostatních dětí ve třídě a přestávají se do školy těšit, což značně znesnadňuje jejich další vzdělávání.

Jak se k nám do klubu děti dostanou?

Potencionální klienty jsme na počátku naší činnosti vyhledávali v sociálně vyloučených lokalitách v Chrudimi. Pracovníci předškolního klubu vyráželi do terénu, obcházeli ubytovny a komunikovali s potenciálními klienty, organizacemi, úřady a s lidmi, kteří znají lokalitu. Při oslovování klientů jsme využívali stručných letáčků informativního charakteru. Zájemci se o našich službách mohli dozvědět také od spolupracujících NNO a institucí, které na naše služby odkazovaly a předávaly základní informace. V současnosti rodiče přicházejí zpravidla na základě doporučení stávajících či bývalých klientů. Tento způsob se ukázal jako velice efektivní nástroj předávání informací o službě a získávání nových klientů, protože zaručuje určitou minimální vnitřní motivaci klienta spolupracovat.

Dojednávání spolupráce

S rodiči, kteří mají zájem o spolupráci s Předškolním klubem Amálka, vedeme nejdříve vstupní rozhovor. Pracovník klubu představí nabízené služby a podmínky spolupráce a zároveň zjišťuje rodinnou situaci a důvody zájmu o naše služby. Pracovník klubu také ověřuje, zda rodina spadá do cílové skupiny. Tento rozhovor probíhá na místě, které je pro rodiče příjemné – v domácnosti či v klubu. Spolu s rodičem je vyplněn formulář *Vstupní rozhovor*, kde jsou uvedeny základní údaje o rodině a dále potřeby a očekávání rodičů od naší spolupráce. V průběhu dalšího kontaktu jsou rodiče seznámeni s prostory klubu a nabídkou služeb, na základě které se pak rozhodují, zda službu budou využívat, či nikoli.

Pracovník klubu nechává rodičům čas na rozmyšlenou. V případě splnění podmínek a přetrvání zájmu je s rodičem uzavřena *Smlouva o spolupráci*. Před samotným uzavřením smlouvy rodičům vysvětlujeme její obsah a účel. Pracovník klubu ověřuje, zda rodič smlouvě skutečně rozumí. Na toto setkání je důležité vyhradit si dostatek času pro řádné vysvětlení podmínek spolupráce a zodpovězení případných dotazů. Pracovník předškolního klubu při sepisování smlouvy rodičům znovu představuje služby a zopakuje pravidla klubu a podmínky spolupráce. Pracovník klubu se spolu s rodiči dohodne na oblastech, na kterých budou s rodiči a dítětem pracovat. Prvotní zakázkou bývá obvykle zapojení dítěte do systematické výchovně vzdělávací práce v rámci aktivit klubu. Tato prvotní zakázka však není obvykle jedinou a v rámci pravidelné spolupráce s rodičem dochází k formulaci dalších témat, která se týkají řešení složité životní situace v rodině (poradenství v oblasti péče o dítě, vzdělávací instituce, pedagogicko-psychologické poradenství, volný čas, dluhy, bydlení, nezaměstnanost). K řešení těchto situací využívají pracovníci klubu navazujících služeb – buď uvnitř organizace, nebo doporučením.

Rodiče jsou seznámeni také s podmínkami ukončení spolupráce. Pro ukončení spolupráce může být několik důvodů – naplnění zakázky, ukončení spolupráce ze strany klienta či ukončení ze strany předškolního klubu z důvodu opakovaného nedodržení podmínek spolupráce. Doposud došlo jen k jednomu ukončení spolupráce ze strany našeho klubu, a to z důvodu dlouhodobé absence dětí a v podstatě nulové spolupráci rodičů s pracovníky klubu.

Nedílnou součástí Smlouvy o spolupráci jsou *Souhlas s nakládáním s osobními údaji a Podmínky a pravidla Předškolního klubu Amálka*. Tento dokument upravuje zejména doprovod dítěte do klubu (předávání a vyzvedávání dítěte), nastavení spolupráce rodiny s pracovníky klubu a pravidelnosti docházky. Porušení těchto pravidel chápeme jako podnět ke konzultaci s rodičem a v případě opakovaného nebo závažného porušení pravidel i k ukončení docházky dítěte do předškolního klubu.

Podpora po ukončení docházky dítěte do klubu

Při ukončení docházky dítěte do klubu se pracovník předškolního klubu sejde s rodiči a společně mají možnost zhodnotit celý průběh vzájemné spolupráce, naplnění individuálního plánu dítěte či rodiny, pokroky, kterých se dosáhlo. Na toto setkání vypracuje pracovník *Závěrečnou zprávu* shrnující spolupráci s rodiči a rozvoj dítěte v klubu. Zpráva je doplněna i doporučeními pro další práci s dítětem. Toto shrnující závěrečné hodnocení je předáno rodičům na poslední konzultaci, rodičům je nabídnuta možnost předání této zprávy budoucímu učiteli dítěte. S předáním závěrečné zprávy musí rodič souhlasit, podepisuje souhlas se závěrečným hodnocením činnosti dítěte v rámci předškolního klubu.

S rodiči se také snažíme dohodnout na udržení vzájemného kontaktu a možnosti sledování, jak proběhl nástup do školy/školky a jak se celkově dítěti i rodině daří. Rodičům nabíjíme, že se v případě potíží mohou kdykoliv v budoucnu obrátit na pracovníky předškolního klubu.

Spolupráce s dítětem

Jak již bylo uvedeno, služby předškolního klubu Amálka jsou určeny dětem z rodin ohrožených sociálním vyloučením, stigmatizací a dalšími rizikovými jevy. Tyto děti mívají omezené podněty stimulující jejich celkový vývoj. Z různých důvodů jim není věnován dostatek pozornosti pro rozvoj dovedností a kompetencí nezbytných pro jejich budoucí školní úspěch. Mívají méně rozvinutou jemnou motoriku, slabší koordinaci vizuálního a sluchového vnímání, vady řeči, omezenější a jinak orientovanou slovní zásobu, špatné vyjadřovací schopnosti aj. Svou činnost chceme prostřednictvím pravidelných a strukturovaných vzdělávacích aktivit dětem předávat znalosti, dovednosti a návyky nezbytné k úspěšnému vstupu do mateřské školy a prvních tříd základních škol.

V rámci aktivit předškolního klubu využíváme dvou základních forem práce s dítětem – skupinovou a individuální.

Skupinová práce

Jednou z hlavních aktivit předškolního klubu je cílená skupinová práce s dětmi předškolního věku vedoucí k jejich všestrannému rozvoji a přípravě na vstup do mateřské či základní školy. Naším cílem je zabezpečit dětem fyzickou a psychickou pohodu a bezpečné podmínky pro optimální vývoj každého jednotlivého dítěte. Prostřednictvím skupinových činností pozorujeme chování dětí při aktivitách a pracujeme se skupinovou dynamikou dětského kolektivu takovým způsobem, aby byly podpořeny dobré vztahy ve skupině. Cílem skupinové práce je rozvoj sociálních a komunikačních dovedností, harmonizace vztahů s vrstevníky, posilování kladných osobnostních rysů, sebevědomí, asertivity a schopností empatie.

Program klubu

Výchovně - vzdělávací práce v předškolním klubu vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Program se obsahově od běžných mateřských škol příliš neliší, ale z provozních a časových důvodů¹ však není možné ho plně obsáhnout. Aktivity a program klubu jsou připravovány tak, aby hrou formou a úměrně věkovému složení dětí, umožnily získávání nových poznatků, zkušeností, prožitků, a to ve všech oblastech. Snažíme se, aby poměr mezi spontánními a řízenými činnostmi byl vyvážený. V denním programu je pamatováno na dostatek přirozených pohybových aktivit a pravidelně jsou zařazovány zdravotně preventivní pohybové činnosti ke zvyšování dětské obratnosti. Dle možností se dětem věnujeme individuálně nebo ve skupinkách dle věku (menší děti a předškoláci). Podporujeme starší děti, aby pomáhaly mladším kamarádům, např. se sebeobslouhou při oblékání apod.

Naším záměrem je komplexně rozvíjet osobnost dítěte.

Snažíme se vytvářet program pro děti tak, aby je to bavilo a v klubu se cítily příjemně. Pokud rodiče vidí, že se dětem v klubu líbí, že se těší na akce, které pořádáme, že umí nové básničky, písničky, chlubí se výrobky, které na klubu vytvořily, vytrácí se počáteční obavy, zda je o dítě dobře postaráno, zda mu bude mezi ostatními dětmi dobře a zda zvládne pobyt na klubu. Pak k nám rodiče získávají důvěru a snáze se motivují ke spolupráci v domácím prostředí. Chceme, aby děti odcházely z předškolního klubu zdravé, soběstačné, všestranně rozvinuté a celkově připravené na vstup do mateřské či základní školy.

Naším záměrem je komplexně rozvíjet osobnost dítěte a dosáhnout toho, aby na konci předškolního období získalo přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost a základy kompetencí důležitých pro jeho další rozvoj a učení, pro život i vzdělávání. Za tímto účelem je vypracován vzdělávací program formou tematických celků, které jsou inspirovány ročními obdobími a přírodou, jejími zvláštnostmi, proměnami, životem v ní. Během roku jsou doplňovány o další témata. Také doba jejich realizace je závislá na zájmu dětí a bohatosti nápadů při jejich plnění. Poznátky získané dětmi při práci na jednotlivých tematických

¹ Předškolní klub Amálka je otevřen od úterý do pátku od 8 do 12 hodin.

celcích a projektech na sebe navazují, aby nebyly izolovanými informacemi, ale aby je bylo možné kdykoliv využít.

Na základě těchto tematických celků jsou stanoveny plány pro daný týden. Týdenní plány nejsou neměnné. Jsou pouze rámcem obsahu naší výchovné a vzdělávací práce. Jejich další rozpracování a realizace je ponechána na tvořivosti a uvážení pracovníků klubu a na aktuální situaci. Výchovné působení se vyváženě orientuje na všechny strukturální složky osobnosti dítěte (stránku fyzickou, rozumovou, citovou, sociální a volní). Zvláštní důraz je kladen na sebedůvěru, sebeúctu a sebehodnocení dítěte.

Naším **dlouhodobým cílem** je komplexní rozvoj dítěte v těchto oblastech:

- rozvoj hrubé a jemné motoriky, grafomotoriky
- rozvoj řeči a komunikačních schopností
- rozvoj sociálních dovedností a sebeobsluhy
- rozvoj předmatematické a předčtenářské gramotnosti
- rozvoj sluchového a vizuálního vnímání
- rozvoj orientace v prostoru i čase

Organizace dne

Provoz Předškolního klubu Amálka probíhá každý týden od úterý do pátku vždy od 8:00 do 12:00 hodin. Rodiče přivádí své dítě mezi 8:00 a 8:30, do cca 8:45 probíhají volné aktivity (s podporou pracovníka klubu např. nasměrování na konkrétní činnost dítěte, volná hra s kamarády, výběr probíhá dle zájmu dítěte). V tomto čase mají pracovníci klubu čas na individuální práci s dětmi. Poté proběhne Ranní kruh, v rámci něhož se s pomocí básničky všichni pozdravíme, přivítáme a povídáme si o tom, co nás ten den čeká. Následně probíhají aktivity, které souvisí s tematikou, kterou daný týden probíráme (výtvarná činnost, dramatická výchova, aktivity na rozvoj hrubé a jemné motoriky a grafomotoriky atd.). Zhruba v 9:30 probíhá svačinka, kdy si děti snědí jídlo, které si přinesly (rodičům na přednáškách i v individuálních pohovorech vysvětlujeme význam zdravé výživy). Někdy si drobné svačinky připravujeme v klubu společně s dětmi. Po svačině se věnujeme výtvarné či pracovní činnosti. Pravidelně chodíme do nedalekého parku, kde mají děti možnost být na čerstvém vzduchu, vybíhat se a poznávat přírodu. Z našich zkušeností vyplývá, že děti nejsou moc zvyklé chodit ven, proto se snažíme co nejvíce využít možností k pobytu venku. Na oběd již chodí děti domů – rodiče si je vyzvedávají mezi 12:00 a 12:15.

V rámci každodenních aktivit předškolního klubu využíváme mnoha nástrojů a metod pro práci s dětmi. Jde především o metody praktické a názorné, které vedou k přímému smyslovému poznávání světa. Velký důraz klademe také na prožitkové a kooperativní učení, které rozvíjí u dětí schopnost komunikace, spolupráce, vede je k samostatnosti a motivuje k dalšímu poznávání, objevování a hledání možností řešení. Děti se snažíme naučit základ-

ním návykům potřebným pro fungování ve skupině dětí předškolního věku. Do programu zařazujeme básničky, písničky a říkanky s ukazováním. Nastavujeme režim dne – využíváme k tomu konkrétních básniček či písniček, díky nimž děti hned ví, která aktivita bude následovat a co se bude dít. Děti díky těmto aktivitám získávají pocit jistoty a klidu, vědí, co očekávat, a lépe si tak zvykají na režim klubu.

Logopedická prevence

Řečové vady a nedostatky v mluveném projevu mají původ nejčastěji v nepodnětném rodinném prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Děti docházející do našeho klubu pocházejí z komunikačně chudého prostředí, kde se často mluví jen romsky či romským etnolektem češtiny. Těmto dětem chybí vhodný jazykový vzor, jsou nedostatečně motivovány k mluvení a mají málo příležitostí k samostatným řečovým projevům. Nedostatky v mluveném projevu dítěte následně značně komplikují proces adaptace ve školním prostředí, což může negativně ovlivnit budoucí úspěšnost dítěte v dalším vzdělávání. V předškolním klubu proto využíváme pravidelné logopedické intervence, aby děti mohly nastoupit do školy s co nejmenším řečovým handicapem. Tato intervence je zajištěna logopedkou, která do klubu dochází pravidelně jednou týdně na 4–6 hodin. Pro děti připravuje skupinové aktivity na rozvoj řeči, sluchového a zrakového vnímání. Dále pracuje individuálně s jednotlivými dětmi na rozvoji mluvidel a řečových schopností. Každé dítě má svůj „logopedický sešit“, v němž jsou cvičení, která spolu dělali. Potřebná je spolupráce s rodiči, informujeme je, co s dětmi procvičujeme, a ukazujeme, jak tato cvičení mohou s dětmi doma opakovat.

Výlety, návštěvy kulturních institucí, pobyty v přírodě

Kromě každodenních aktivit v klubu několikrát do měsíce pořádáme zážitkové akce a výlety. V předškolním vzdělávání by dle našeho názoru měly být výlety, návštěvy muzeí a galerií pravidelnou součástí činnosti. Cílem těchto akcí je seznámit děti s novými podněty, získat nové zážitky, naučit děti samostatně reagovat v neznámém prostředí. Mnohé z dětí díky těmto akcím jedou poprvé vlakem, jdou do divadla apod. Tyto aktivity mají pro děti velký význam a jsou jedním z prostředků posilování klíčových kompetencí. Děti se učí pravidlům chování, utváří si pozitivní vztah k umění, historii, vědě či přírodě. Některé akce pořádáme společně pro děti i rodiče.²

Muzea a galerie nabízejí vlastní programy zaměřené na děti předškolního věku. Před každou návštěvou musí pracovníci nejprve vyhledat takový vzdělávací program, který bude pro děti přiměřený a přínosný. Je nutné zvážit časovou náročnost z hlediska fyzické a psychické připravenosti dětí (udrží děti pozornost, zvládnou cestu, ujdou celou vzdálenost pěšky). Pracovníci klubu musí před uskutečněním akce děti řádně připravit, aby věděly, co mají očekávat. Dále je třeba děti poučit o vhodném chování, a to ještě před vlastní návštěvou (nejlépe několikrát), a pak samozřejmě i cestou nebo po příchodu na místo. Zážitky z každého výletu či exkurze je nutné nechat děti prožít a doznít. Je proto důležité s tématem v dalších dnech v klubu pracovat (cílené vyprávění, námětové hry, dramatizace, výtvarné zpracování atd.).

² Viz kapitola Spolupráce s rodinou.

V rámci těchto akcí se snažíme co nejvíce využít možností k pobytu v přírodě. Děti docházející do klubu se se svými rodiči jen velmi málo dostanou na čerstvý vzduch či do přírody. Jsou často neobratné, mají špatnou fyzickou kondici, jsou často nemocné, mají problémy se soustředěností, koordinací těla. Do programu proto pravidelně zařazujeme pobyt venku, ať už formou aktivit v parku, procházek po městě nebo výletů do blízkého okolí. Cílem je především rozvoj hrubé motoriky dětí, jejich obratnosti a fyzické zdatnosti. Děti se v prostředí lesa a přírody motivují k učení snáze a lépe si osvojují nově nabyté dovednosti a znalosti. Při těchto aktivitách mohou běhat, skákat a přelézat přes překážky, učí se ovládat své chování, relaxovat, pohybovat se neslyšně a nerušit zvířata. Pobyt v přírodě se učí i vztahu k přírodě, poznávají různá zvířata a rostliny, procvičují jemnou motoriku při sbírání přírodnin atd.

Zahraniční metody práce

Při naší práci s dětmi v předškolním klubu často využíváme metody osvědčené v zahradě, v nichž jsou pracovníci proškoleni. Jedná se zejména o metodu Grunnlaget a metodu Persona Dolls.

Jednou z alternativních vzdělávacích metod, kterou na klubu využíváme, je norská vzdělávací **metoda konceptuálního učení Grunnlaget**,³ která patří mezi tzv. sociokulturně nezátížené vzdělávací metody. Jejím principem je učení se v pojmech a je určena dětem (nejen) se speciálními vzdělávacími potřebami předškolního a mladšího školního věku. Metoda konceptuálního učení se zaměřuje především na práci s pojmy a jejich správné chápání. Princip této metody spočívá v tom, že se děti nejdříve naučí chápat základní pojmy jako barva, tvar či počet a následně se učí jednotlivé pojmy porovnávat, čímž rozvíjí jazykové dovednosti a způsoby uvažování, které mohou později využít při dalším učení i v běžném životě. Základními pracovními nástroji této metody jsou jazyk a reálné předměty, které děti znají ze svého okolí. Důležitou složkou této metody je důraz na pozitivní pocity a motivaci

³ Příručku Metodologie Grunnlaget je možné si prohlédnout na těchto internetových stránkách: https://www.clovektisni.cz/uploads/file/1367236946-grunnlaget%20FINAL_komprim.pdf.

děti. Používání této metody napomáhá vyrovnávat handicap, které plynou z vyrůstání v nepodnětném prostředí. Tyto děti jsou díky metodě Grunnetaget lépe připraveny na získávání dalších zkušeností a vědomostí.

Cíle práce s **Persona Dolls**⁴ vycházejí z vědomé práce s předsudky. Patří mezi ně posílení sebevědomí dětí ve vztahu k jejich vlastní identitě a identitě jejich blízkých, možnost zažít rozmanitost, podnítit kritické myšlení vůči předsudkům a diskriminaci, podpořit děti, aby aktivně vystupovaly proti předsudkům a diskriminaci. Účelem metody je přimět děti k zamyšlení nad pocity druhých a předcházet tomu, aby si vytvářely diskriminující názory založené na nedostatku zkušeností. Panenka Persona Doll funguje jako prostředník mezi pracovníkem klubu a dětmi i dětmi navzájem. Persona Doll je panenka s osobností. Má stejně jako děti svoje jméno, rodinu, domov, svůj příběh. Pravidelně navštěvuje klub a dělí se s dětmi o svůj životní příběh, své starosti i radosti a zve děti, aby to samé sdílely ony s ní. Děti tak s panenkou zažívají pocity smutku i radosti, čímž rozvíjejí svou schopnost empatie s jinými lidmi, přemýšlejí o zážitcích a vyjasňují si své chápání spravedlnosti a hledání řešení problémů. V rámci rozhovorů s dětmi u nich rozvíjí empatii, respekt a péči o druhé. Panenka pomáhá dětem mluvit o tom, co je pro ně důležité, nebo se bránit, když se jim někdo posmívá za jejich jinakost.

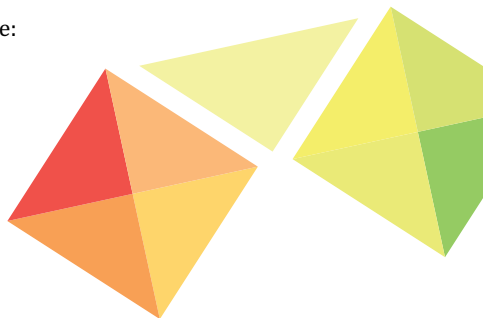
⁴ Příručku Persona Dolls je možné si prohlédnout na těchto internetových stránkách: https://issuu.com/lenkadrncova/docs/persona_dolls_elektronicka_verze_fi_c3ded17c2c0ac9.

Individuální práce s dítětem

Další formou výchovně vzdělávací práce s dítětem je individuální práce. V rámci této práce se věnujeme individuálním potřebám dětí a veškeré kroky následně konzultujeme s rodiči. Na počátku spolupráce s dítětem se zaměřujeme na mapování schopností a dovedností dítěte. Zjišťujeme, na jaké jsou úrovni, pozorujeme, jak se dítě chová při individuální i skupinové práci na klubu, jak se chová k rodičům, k vrstevníkům i k pracovníkům klubu. Všíme si, v čem je dítě šikovné a co se mu naopak nedaří. Za tímto účelem pracovník předškolního klubu zaznamenává zjištěné skutečnosti do *Záznamového archu osvojených dovedností, znalostí a návyků*,⁵ který vychází z publikace Diagnostika dítěte předškolního věku.⁶

Arch je rozdělen dle jednotlivých oblastí vývoje dítěte:

- motorika, grafomotorika a kresba
- zrakové vnímání a paměť
- vnímání prostoru a vnímání času
- sluchové vnímání a paměť, vývoj řeči
- základní matematické představy
- sociální dovednosti, hra, sebeobsluha

Pracovníci klubu zaznamenávají i všechny další zajímavosti a postřehy, kterých si v dané situaci u dítěte všimnou. Může jít o jeho zaujetí úkolem, schopnost soustředění, unavitelnost či potřebu delšího času na splnění úkolu. Pracovník zaznamenává do tabulky, zda dítě má, či nemá dovednosti, znalosti a návyky odpovídající jeho věku, případně na jaké jsou úrovni.⁷ Vyhodnocení doplňujeme informacemi od rodičů. Záznam nám poskytuje informace o tom, na čem je potřeba s dítětem pracovat, které oblasti rozvíjet, a na jeho základě vypracováváme *Individuální plán rozvoje dítěte* a stanovujeme si cíle, kterých chceme u dítěte v určeném čase dosáhnout. Díky tomuto plánu můžeme s dítětem systematicky pracovat tak, aby zvládlo co nejlépe vstup do běžné mateřské či základní školy.

Doba pro splnění cílů stanovených v individuálním plánu je závislá na mnoha faktorech: na pravidelnosti docházky dítěte, práci dítěte v rámci předškolního klubu, práci dítěte přímo v rodině či na kompetencích rodičů a jejich ochotě spolupracovat. Z dosavadních zkušeností vyplývá, že pro naplnění plánu rozvoje dítěte je ideální dobou jeden školní rok. Zhruba po 6 měsících je prováděna revize, včetně průběžného hodnocení naplňování cílů. Vyhodnocujeme, v čem dítě udělalo pokroky, co se naopak nedaří posunout, a domlouváme se s ostatními pracovníky předškolního klubu a s rodiči, na co se dále zaměříme. Na základě souhlasu rodičů můžou informace z Individuálního plánu rozvoje dítěte putovat s dítětem do dalších vzdělávacích zařízení (např. mohou sloužit pedagogům při zápisu do základní školy či psychologům při zjišťování školní zralosti).

5 Záznamové archy nemají diagnostickou ambici, slouží jako vodítko pro pracovníky klubu k individuální práci s dítětem.

6 Bednářová, Šmardová: Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Computer Press - 2011. ISBN: 978-80-251-1829-0.

7 Arch obsahuje hodnotící škálu k jednotlivým oblastem: nezvládá, zvládá s dopomocí, zvládá samostatně.

Doučování dětí na prvním stupni základní školy

Úspěch dítěte ve škole je v současnosti do velké míry závislý na tom, jaké má dítě rodinné zázemí, zda je někdo z rodiny ochoten a schopen se s dítětem učit a připravovat. Běžná základní škola počítá s motivovaným rodičem a v důsledku toho klade na děti příliš velké nároky, které bez pomoci rodičů nezvládají. Tato forma podpory dětí je velice omezená vzhledem ke vzdělanosti rodičů z naší cílové skupiny. Z našich zkušeností vyplývá, že rodiče často mají o vzdělávání svých dětí zájem a s učením se jim snaží pomoci, avšak nemohou, protože látce sami nerozumějí. S tím souvisí také to, že v rámci známého prostředí v podstatě neexistují pozitivní vzory, které by zájem rodičů o vzdělání umocnily. Dalším důležitým faktorem úspěchu dítěte v základní škole je také schopnost rodičů komunikovat se školou a třídní učitelkou dítěte – což se ve většině případů neděje, rodiče se školou spíše nekomunikují a to se odráží především na účasti na třídních schůzkách. Důvodů je více, nejčastějším je nedůvěra rodičů ke škole jakožto instituci nebo nedorozumění v komunikaci s učitelem dítěte. Rodiče stojí v případě těžkostí dětí ve škole zpravidla nekriticky na straně dětí a neumějí adekvátně reagovat na vzniklý problém. Neznalost standardních postupů při řešení určitých situací ve vztahu ke škole ze strany rodičů může následně vést k prohloubení neporozumění. Dalším z faktorů neúspěchu je špatná orientace rodičů ve vzdělávacím systému jako takovém. Rodiče neumějí využívat informačních kanálů o vzdělávacích institucích (dny otevřených dveří, internet, odborné časopisy atd.) ani širších nerodinných sítí mimo komunitu (knihovny, dětské či rodičovské kluby, domy dětí a mládeže). K nerovnostem ve schopnostech dítěte se tak přidávají ještě nerovnosti v kompetencích rodiny.⁸

Úspěšnost dítěte ze sociálně znevýhodněného prostředí ve škole značně ovlivňuje také míra podpory ze strany školy. Jakmile se však dítě nemůže o rodinné zázemí opřít, ocitne se bez systémové podpory a tyto děti jsou pak často přerazovány do základních škol

⁸ Podle mezinárodního výzkumu PISA 2003 patříme mezi země, kde naděje dítěte na úspěch ve škole je závislá na tom, v jakém rodinném zázemí vyrůstá.

praktických, protože mají problémy se zvládnáním učiva. Z tohoto důvodu nabízíme rodičům žáků 1. stupně základní školy podpurnou službu ve formě doučování dětí a pomoci při školní přípravě, při které využíváme dobrovolníky. V případě zájmu rodičů o doučování dítěte pracovníci klubu ve spolupráci s koordinátorkou dobrovolnictví naší organizace vytipují vhodného dobrovolníka, který by mohl dítěti pomáhat se školní přípravou. Na společné schůzce se rodina seznámí s dobrovolníkem, ujasní si, na čem bude s dítětem pracovat, kde budou setkání probíhat (zda v rodině nebo v klubu) a domluví si další dvě schůzky, na kterých, za přítomnosti pracovníka předškolního klubu nebo koordinátora dobrovolnictví, už bude dobrovolník pracovat s dítětem. Pokud práce na školní přípravě vyhovuje dítěti, rodiči i dobrovolníkovi, spolupráce pokračuje a rodič s dobrovolníkem si domlouvají další schůzky sami. Pracovník klubu, i když se přímo neúčastní schůzek, je v kontaktu s rodinou a zjišťuje, zda učení s dítětem probíhá podle jejich představ a zda je vše v pořádku. S dobrovolníkem se pracovník domlouvá, co je třeba procvičovat (na základě komunikace se školou).

Úspěch dítěte ve škole je v současnosti do velké míry závislý na tom, jaké má dítě rodinné zázemí.

Dle našeho názoru by odpovědnost rodičů za vzdělávání jejich dítěte neměla spočívat jen v doučování školní látky doma. Snažíme se proto rodiče podporovat v tom, aby projevovali zájem nejen o známky ve škole, ale také o to, jak se dítě ve škole cítilo, co se naučilo, co si o nových poznacích myslí. Podporujeme je v tom, aby neposilovali negativní vliv nátlakového a příkazového systému tradičních škol, ale aby dítěti ukázali, že poznávání a učení je důležitou hodnotou v lidském životě a může být i zajímavé a zábavné.

Spolupráce s rodinou

Nedílnou a velmi důležitou součástí naší práce je intenzivní spolupráce s rodiči dětí a podpora nejbližšího sociálního okolí dítěte. Naším cílem je zejména změna postoje rodičů ke vzdělávání a k potřebám dítěte tak, aby bylo dítě co nejlépe připraveno na vstup do běžné mateřské či základní školy. Usilujeme o to, aby rodiče pochopili význam vzdělávání pro dítě a vytvořili mu co nejlepší podmínky pro učení a rozvoj, s ohledem na možnosti rodiny. Zvýšením zájmu a aktivním zapojením rodičů do vzdělávání svých dětí chceme rozvíjet rodičovské kompetence ve výchově dětí v předškolním věku tak, aby rodina byla oporou při vzdělávání svého dítěte v jeho cestě vzdělávacím procesem.

Při své práci klademe mnohem větší důraz na intenzivní individuální práci s rodiči a jejich dětmi než běžné mateřské školy, které na toto nemají tolik prostoru, času ani personálních kapacit. Snažíme se poznat prostředí, ve kterém děti vyrůstají, a jejich konkrétní potřeby v oblasti vzdělávání a výchovy. Za tímto účelem pracujeme s dítětem i jeho rodiči přímo v rodině či v předškolním klubu. Respektujeme, že je tato práce limitována schopnostmi rodičů. S rodiči pak pracujeme na tématech, která sami přinesou, nebo na tom, co vidíme při práci na klubu, že je třeba změnit. Snažíme se rodiče co nejvíce zapojovat do všech aktivit týkajících se výchovy a vzdělávání jejich dětí. Pořádáme společné výlety, několikadenní zážitkové výjezdy či návštěvy divadelních představení. Pro rodiče dále připravujeme vzdělávací semináře či společné vyrábění s dětmi. Díky pravidelné spolupráci k nám rodiče získávají důvěru a snáze se motivují k rozvíjení schopností a dovedností svého dítěte.

Individuální práce na zvyšování rodičovských kompetencí

Individuální konzultace s rodiči probíhají zpravidla jednou za 14 dnů. Z našich zkušeností vyplývá, že častější frekvence je pro rodiče spíše zatěžující. S rodinou pracujeme buď ambulantně, nebo v domácnosti rodiny, v závislosti na možnostech a ochotě rodiny. Pro účinnou práci v rodinách je třeba dobře znát prostředí, ve kterém dítě žije, porozumět příčinám nepříznivé situace, brát v potaz specifické podmínky v těchto rodinách (kolik lidí žije v domácnosti, jak se dítě chová v interakci s dalšími sourozenci, jaké je vybavení domácnosti atd.).⁹ Někteří rodiče mají zájem o konzultace v jejich domácnostech, protože jsou rádi, že nemusí nikam docházet, jiní naopak dávají přednost schůzkám v prostorech předškolního klubu, protože mají malý byt a děti by neměly na práci klid.

S motivovanými rodiči pracujeme na rozvoji rodičovských dovedností a společně pak sestavujeme *Individuální plán rodiny*, který se odvíjí od potřeb dítěte, přání a požadavků rodičů. Spolupráce s rodinou ale vychází především z toho, co potřebuje dítě. Na počátku spolupráce je nutné s částí rodičů řešit témata základní péče, jako jsou např. jak děti vhodně oblékat s ohledem na počasí, čistota oblečení, vhodné potraviny pro děti na svačinu. S rodiči zpravidla řešíme i časy příchodu do klubu – brzké nebo naopak pozdní. S rodiči mluvíme i o tom, co mají děti umět v daném věku, jak řešit výchovné problémy, jak dítě připravovat na zápis do první třídy a následný vstup do základní školy. Rodičům vysvětlujeme, že je důležité učit a rozvíjet děti od útlého věku a připravit je tak na školní docházku, jež je zásadním milníkem v jejich životech.

⁹ Nezřídka se setkáváme s tím, že děti vyrůstají v zakouřených místnostech, nemají pastelky ani prostor, kde by si mohli hrát či kreslit.

S rodiči mluvíme o tom, co jejich dítě potřebuje, na čem a jakým způsobem je třeba s ním pracovat. Při práci s rodiči plánujeme postup, stanovujeme cíle a konkrétní dílčí kroky. K rodičům přistupujeme s respektem a stanovujeme kroky podle možností konkrétní rodiny. Společně plánujeme, jaká bude frekvence domluvených kroků (např. dodržování pravidel: úklid hraček – denně, procvičování čtení slabik - denně, vyplnění volného času dítěte – společenské hry – 1x týdně, čtení pohádky – 2x týdně, chození ven a na hřiště – 3x týdně, domluvit schůzku v MŠ – do týdne, zjistit možnosti kroužků ve městě – do týdne...) a termín, kdy si řekneme, jak se daří plnit naplánovaný postup. Jednotlivé cíle a kroky v individuálním plánu rodiny společně s rodičem průběžně hodnotíme. Pokud se nedaří stanovený krok splnit, zkusíme společně s rodiči najít důvod, proč se to nepovedlo a co by rodičům pomohlo (např. větší podpora pracovníka) nebo jak změnit postupné kroky, aby se práce na daném problému lépe dařila.

V rámci individuální práce s dětmi se zaměřujeme na to, na co není tolik času v předškolním klubu, nebo na to, kde vidíme větší handicap. Pravidelně rodičům sdělujeme, jak a v čem se dítě zlepšuje a v jakých oblastech je třeba ho dále rozvíjet. Procvičujeme barvy, skládáme obrázky z více dílků, používáme skládačky pro určování počtu do 10, pro hry na postřeh a paměť, na řazení věcí do kategorií, čteme příběhy a s dětmi si pak o příběhu povídáme, hrajeme společenské hry. Vysvětlujeme často rodičům, aby byli trpěliví, protože děti se mnohem více naučí, když si na věci přijdou samy, není třeba jim hned říkat, jaké má úkol řešení, je dobré nechat je, aby vypracovaly úkoly samy, nedělat je za ně, i když něco neudělají hned správně podle jejich očekávání. Vysvětlujeme jednotlivá cvičení s ohledem na vývojovou psychologii dítěte, ukazujeme vhodné edukativní pomůcky,¹⁰ které i zapůjčujeme. Usilujeme o to, aby si rodiče našli čas na hraní s dětmi, vysvětlujeme jim, že při hrách je třeba děti učit dodržovat předem daná pravidla, učit dítě počkat, až na něj přijde řada, a učit je i prohrávat. Děti v případě zájmu dostávají domů „úkoly“ v podobě grafomotorických cvičení, doplňovaček apod. Tato příprava dětí na vstup do základní školy však nepředstavuje „předučování“ učiva 1. třídy, ale jde spíše

10 Rodičům také ukazujeme, jak si mohou různé vzdělávací pomůcky sami jednoduše vyrobit doma spolu s dětmi (skládačky, pexeso...).

o pomocný nástroj pro následné zvládnutí školní výuky. V návaznosti na výstupy z hodnocení *Individuálního plánu rozvoje dítěte* se zaměřujeme na konkrétní potřeby jednotlivých dětí. S rodiči však stále mluvíme o tom, jak s dítětem pracovat, a snažíme se je zapojovat do přípravy dětí s ohledem na jejich kapacitu. Ze zkušenosti víme, že je práce s rodiči někdy složitá, protože musí řešit problémy s bydlením, financemi nebo nechtějí měnit své zvyky a režim tak, aby to bylo pro dítě vhodnější. Někteří rodiče se velmi snaží, na vzdělávání dětí jim záleží, s dětmi doma pracují a ochotně se účastní akcí s dětmi. Jiní rodiče o aktivity s dětmi nemají příliš zájem a motivují se ke spolupráci velmi těžko. Často se setkáváme s tím, že rodiče domluvené kroky neplní a systematické práci s dítětem se vyhýbají. Stává se, že pokud mluvíme o tom, co by bylo dobré dělat s dítětem doma, na čem pracovat, ukážeme jim možnosti, rodiče jsou zprvu ochotní, vše odsouhlasí, ale pak nevedí dítě do klubu, jsou nedostupní na telefonu a kontakt se s nimi takto na delší dobu přeruší. Spolupráce se nedaří především u rodin, které vodí děti do klubu sporadicky, takže se s nimi i s dítětem málo setkáváme. V takovém případě se otevírá prostor pro další komunikaci s rodičem o významu předškolního vzdělávání a důvodech přihlášení dítěte do předškolního klubu. Snažíme se je znovu kontaktovat a vysvětlovat, proč je důležité, aby dítě do klubu vodili pravidelně, jaký to má vliv na jeho budoucí úspěch ve škole i v životě obecně. Často je to velice náročná práce vyžadující velickou dávku trpělivosti a odhodlání, avšak ze zkušenosti musíme říci, že u řady rodičů se daří dosáhnout změny přístupu ke vzdělávání a výchově.

Témata, na kterých s rodiči nejčastěji pracujeme

Nastavování hranic ve výchově

Hranice a pravidla poskytují dětem řád a orientaci ve světě. Když děti nemají jasné a pevné hranice, ztrácejí pocit bezpečí. Zjišťují, že hranice někdy platí a jindy tak docela ne, což v nich vyvolává nejistotu a úzkost. Odpovědí na to je často pláč, nervozita, agresivní chování či neschopnost respektovat pravidla. S rodiči řešíme možnosti změny formy přístupu k dítěti a změny stylu komunikace s dítětem. Vysvětlujeme jim, že křik, pohavek, nadávky, pokyny z křesla u televize či urážlivé průpovědky nezmění v chování dítěte vůbec nic. Spíše mu ublíží a naučí ho chovat se vztekle, vzdorně, vzpouzet se pokynům. Bavíme se o tom, jak uplatňovat pravidla a hranice v jednoduchých situacích v běžném životě – při nakupování, uklídku či jídlu. U dětí docházejících do klubu se nejčastěji setkáváme s problémem nedostatku pozornosti a nedostatečným nastavením a dodržováním hranic ve výchově. Pomáháme rodičům je nastavovat a podporujeme je, aby je drželi. Zároveň rodičům vysvětlujeme, že je třeba dětem projevovat lásku a důvěru. Často se setkáváme s tím, že rodiče nevědí, jak s dítětem mluvit, a jejich komunikace je omezená jen na zákazy a příkazy. Zdůrazňujeme proto význam respektující komunikace. Vysvětlujeme, jaký význam má při výchově dítěte trpělivost, klidné a srozumitelné vysvětlování našich požadavků, bavíme se také o tom, jak je důležité přistoupit na chvíli na hru dítěte a mluvit o tom, co zajímá dítě a o čem se chce bavit, povídat si s ním nad obrázky v knížce, o běžných věcech, které jsou okolo nás.

U dětí docházejících do klubu se nejčastěji setkáváme s problémem nedostatku pozornosti a nedostatečným nastavením a dodržováním hranic ve výchově.

Docházka dítěte do klubu

Pravidelná docházka do klubu se ukázala jako velký problém pro mnoho rodičů. V praxi se často setkáváme s problémem vysoké absence. Rodiče často mají snahu své děti do klubu vodit pravidelně a včas, tato však selhává při řešení každodenních situací. V mnoha případech jde o objektivní důvody, jako je nemoc dítěte, rodiče či jiného člena rodiny, návštěva lékaře, jednání na úřadech atd. Rodičům často komplikuje situaci to, že mají další děti – některé vodí do mateřské nebo základní školy do vzdálenějších míst ve městě, a pokud musí ještě s dalším sourozencem k lékaři, je pro ně těžké toto vše skloubit. Dalším faktorem jsou finanční problémy – někdy se stává, že rodiče nemají peníze na autobus či na svačinu a raději tedy dítě do klubu nepřivedou. Také se stává, že když rodina zaspí, dítě už do klubu nejde. Často je to však i nechuť dětí i rodičů brzy ráno vstávat či jít do klubu v nepříznivém počasí. Je třeba si uvědomit, že rodiče dětí docházejících do klubu jsou často dlouhodobě nezaměstnaní či na rodičovské dovolené, tudíž je pro ně obtížné dodržovat režim související s pravidelnou docházkou dítěte do předškolního klubu.

Rodičům trpělivě objasňujeme význam pravidelného předškolního vzdělávání, vysvětlujeme jim, že děti díky pravidelné docházce mají více možností k tvorbě a rozvoji myšlení, dovedností a návyků, učí se spolupracovat s ostatními dětmi i dospělými, učí se respektovat potřeby druhých dětí, dodržovat pravidla, lépe se připravit na zápis a adaptaci v novém prostředí mateřské či základní školy. Snažíme se vést rodiče k tomu, aby děti do klubu vodili pravidelně, aby je včas omlouvali v případě nemoci či jiného důvodu absence na klubu. Chceme, aby si tak zvykli na pravidelnou docházku dítěte do předškolního zařízení. Bavíme se s nimi o tom, jak důležité je pro budoucí nástup do základní školy, aby si dítě zvyklo na ranní vstávání a pravidelnost. Osvědčilo se nám připomínat telefonicky rodičům, že je klub otevřen a že je ku prospěchu dítěte dovést ho tam. Rodiče upozorňujeme na to, že po každé delší nepřítomnosti dítěte v klubu si dítě znovu zvyká na zdejší režim a je to pro něho mnohem náročnější, než když dochází pravidelně.

Z našich zkušeností vyplývá, že většina rodičů se neorientuje v tom, jaké mateřské školy se v okolí jejich bydliště nacházejí či jak do nich mají své děti přihlásit.

Přestup do mateřské školy

Jedním z dílčích cílů naší práce je, aby děti docházející do předškolního klubu mohly nastoupit co nejdříve do běžné mateřské školy. Za nedocházením dětí do mateřských škol ve většině případů nestojí často předpokládaný nezáměr o předškolní vzdělávání, ale spíše nedůvěra v majoritní instituce, které nepovažují rodiče z mnoha důvodů za bezpečné. Významný vliv má neznalost či neporozumění fungování a prostředí běžné mateřské školy ze strany rodičů ze sociálně znevýhodněného prostředí. Z našich zkušeností vyplývá, že většina rodičů se neorientuje v tom, jaké mateřské školy se v okolí jejich bydliště nacházejí či jak do nich mají své děti přihlásit. Nevědí, co je třeba udělat pro to, aby jejich dítě mohlo mateřskou školu navštěvovat, a také co je jejich náplní činnosti. I přesto, že všechny mateřské školy v Chrudimi mají své internetové stránky, na kterých zveřejňují informace o programu, dnech

otevřených dveří či zápisu do mateřské školy, rodiče ze sociálně znevýhodněného prostředí tohoto informačního kanálu téměř vůbec nevyužívají – jen některé z rodin vlastní počítač a připojení k internetu. Zdrojem informací je tak především širší rodina, přátelé či vlastní (často negativní) zkušenosti. V důsledku takto omezeného informačního kanálu dochází k šíření omezených a často mylných informací o konkrétních mateřských školách či předškolním vzdělávání obecně. Na základě negativních zkušeností rodičů či jejich blízkého okolí mají rodiče obavy nechat své dítě po velkou část dne v péči někoho „cizího“. U vícečetných rodin navíc matky necítí potřebu dítě vytrhávat z rodinného prostředí, kde je zpravidla v domácnosti vždy přítomen někdo, kdo se o dítě v případě potřeby postará (rodičovská dovolená, přítomnost příbuzných, nezaměstnaný rodič). Docházka do mateřské školy je proto často rodiči vnímaná jako zbytečná.

Často se stává, že rodiče mají snahu dítě do mateřské školy umístit a jdou s ním k zápisu. Následně však nejsou schopni dítě v mateřské škole z mnoha důvodů udržet. Častým problémem je, že rodiny nemají finanční prostředky na hrazení poplatků spojených s docházkou do mateřské školy.¹¹ Dalším důvodem je špatná komunikace s mateřskou školou. Prioritou některých rodičů je uspokojování aktuálních potřeb dítěte. Tito rodiče očekávají, že tak, jako jsou oni zvyklí se svým dětem přizpůsobovat, tak se budou jejich dětem přizpůsobovat i učitelé v mateřské škole. Není pro ně tak důležité, zda a v čem se dítě ve školce rozvíjí, nýbrž spíše to, jak se jejich dítě ve školce cítí. Svůj vztah k mateřské škole si vytvářejí podle toho, jaký vztah si ke školce vytvoří jejich dítě. Podle toho následně hodnotí učitele. Může tak dojít k nedorozuměním či dokonce konfliktům s učitelkami a následnému nedocházení do školky. Nepřítomnost dítěte ve školce pak rodiče často neomlouvají, neodhlašují jim stravu, čímž na sebe následně vytváří negativní náhled ze strany pracovníků školy.

Z výše uvedených důvodů se s rodiči bavíme o významu pravidelné docházky do mateřské školy a o tom, jak to ve školkách chodí, na co se mají připravit. Snažíme se je motivovat k přihlášení dítěte k pravidelné docházce do školky. S dostatečným předstihem s nimi konzultujeme výběr mateřské školy, zohledňujeme i aspekty, které mohou docházku dítěte do MŠ zkomplikovat – např. finanční náročnost, vzdálenost (vzdálenější školka je pro rodinu méně dostupná). Podle těchto znalostí a individuálních potřeb dítěte pak pomáháme rodičům vybrat nejlepší mateřskou školu pro jejich dítě. K tomu slouží i tzv. adaptační dny, díky nimž má dítě i rodič možnost více poznat prostředí a pedagogy ve školce, kam se chystá dítě přihlásit. Rodině pomáháme i při samotném procesu nástupu dítěte do mateřské školy. Pracovníci předškolního klubu rodiče informují o tom, kdy jsou dny otevřených dveří. V případě zájmu je pracovník doprovodí, aby si mateřskou školu prohlédli, promluvili s ředitelkou školky či učitelkami. Včas rodiče informujeme o termínech zápisů do mateřských škol a sledujeme jejich výsledky. S rodinou spolupracujeme i po nástupu do školky, zjišťujeme, jak se dítěti v novém prostředí daří, a v případě zájmu rodičů pomáháme s komunikací se školkou.

11 Nejde jen o hrazení poplatku za předškolní vzdělávání a stravné, ale i o financování dalších akcí mateřské školy, jako jsou různé výlety, divadelní představení, kroužky apod. Někteří rodiče mají strach, že když se jejich dítě nebude moci zúčastnit takové akce, tak bude vyloučeno z dětského kolektivu, a proto své dítě do školky radši ani nevodí.

Příprava předškoláků a podpora při přechodu do první třídy základní školy

Nástup dítěte do první třídy základní školy je významným a náročným okamžikem v životě každého dítěte. Pro děti vyrůstající v sociálně znevýhodněných rodinách je to v mnohém obtížnější. Tyto rodiny obvykle disponují nízkým sociálním a kulturním kapitálem, což děti při nástupu do školy značně diskvalifikuje. Jejich zkušenosti, jazykové vybavení a znalosti neodpovídají tomu, co za prvních 6 let života prožily děti vyrůstající v běžných rodinách. Dětem docházejícím do našeho klubu se proto snažíme přechod do první třídy co nejvíce usnadnit a podpořit bezproblémový nástup do školního prostředí. Pokud je dítě v předškolním věku či již má odklad školní docházky, systematicky s ním pracujeme – individuálně i v rámci skupinových aktivit. Snažíme se o rozvoj všech složek osobnosti dítěte tak, aby bylo na nástup do školy co nejlépe vybavené a připravené. Pokud zaznamenáme zřetelný problém, který by mohl bránit dítěti při vstupu do školy, řešíme problém s pedagogicko-psychologickou poradnou. Pracovníci klubu na základě svých zkušeností a znalostí dítěte mohou dát impuls k odkladu školní docházky. Ve srovnání s pracovníky z pedagogicko-psychologických poraden i pediatri mají výhodu v tom, že dobře znají nejen dítě, ale také jeho rodinné prostředí.

S rodiči předškoláků s dostatečným předstihem konzultujeme, kterou základní školu si chtějí zvolit či kterou bychom jim doporučili. Sledujeme a informujeme rodiče o tom, co která škola nabízí. Při výběru školského zařízení je důležité dobře znát dítě, znát místní situaci, brát v úvahu aspekty, které mohou školní docházku zkomplikovat, např. vzdálenost od místa bydliště, komunikace se školou (problém např. vzniká, pokud škola nedokáže reagovat na děti se speciálními vzdělávacími potřebami, nekomunikuje s rodiči). Podle těchto znalostí a individuálních potřeb dítěte pak pomáháme rodičům vybrat nejlepší školu pro jejich dítě. Pracovníci předškolního klubu dávají rodičům vědět, kdy jsou na školách dny otevřených dveří či kdy se konají zápisy do prvních tříd, v případě zájmu je pracovník doprovází, aby si školu prohlédli. Na zápis připravujeme dítě i rodiče. Pokud rodiče mají zájem, doprovází je pracovník do školy i na zápis. Pracovníci klubu hlídají i výsledky zápisů a oznamují je rodičům, pokud je o to rodiče požádají. Pokud rodiče chtějí jít k zápisu sami, ověřujeme, zda vědí, co je potřeba mít s sebou.

Před vstupem do první třídy pomáháme rodičům s přípravou pomůcek do školy. Pokud rodiče nerozumí seznamu, co má mít dítě do školy, vysvětlíme, jaké pomůcky potřebuje, kde se dají koupit. Pokud je rodina ve špatné finanční situaci, někdy zajistíme pomůcky z firemních darů. Pomáháme se zjištěním termínu schůzky budoucích prvňáčků a po vstupu do školy doprovázíme rodinu v období, kdy si dítě i rodina zvykají na školní režim, je-li třeba a rodiče chtějí, pomáháme komunikovat se školou. Rodinám se snažíme pomoci i při samotném procesu nástupu dítěte do školy. S dítětem i rodinou pracujeme i po skončení docházky do předškolního klubu. V rámci našich aktivit se proto snažíme spolupracovat se školami, kam děti z předškolního klubu nastupují, a tím budoucím školákům tento náročný krok usnadnit. Jsme v kontaktu s učitelkou dítěte a zjišťujeme, jak zvládá nástup školní docházky, jaký je jeho školní prospěch, popřípadě s čím by potřebovalo pomoci. Jestliže mají rodiče problémy se školní přípravou dítěte či s komunikací se školou, je možné, aby po domluvě s pracovníky klubu docházel za dítětem dobrovolník a dítě doučoval.¹²

12 Viz kapitola věnovaná Doučování dětí na prvním stupni základní školy.

Aktivní trávení volného času s dětmi

Důležitým tématem, které při konzultacích s rodiči řešíme, je aktivní a podnětné trávení volného času s dětmi. Čas, kdy se rodič věnuje dítěti s plnou pozorností, je velmi důležitý pro pocit přijetí a bezpečí dítěte. Pokud se povede, že se rodiče dětem takto plně věnují, na dětech je vidět, jak si tyto chvíle užívají. Bohužel řada našich rodičů řeší existenční problémy, takže svůj čas ani myšlenky dětem nemožou věnovat tak, jak by chtěli, protože na to už nemají kapacitu. V rámci individuální práce se rodiče snažíme vrátit myšlenkově zpět k dítěti. Mluvíme s nimi o tom, jak mohou své dítě doma nenásilnou a hravou formou rozvíjet. Zdůrazňujeme, ať se snaží především podchytit a rozvíjet zájem dítěte, ať ho zapojují do každodenních činností, popisují věci okolo sebe a motivují dítě k vyprávění. Připomínáme rodičům, že ke zdravému rozvoji dítěte je třeba láskyplné rodinné prostředí, které vytváří nezbytný pocit bezpečí a jistoty. Ukazujeme jim konkrétní příklady, co a jak mohou se svými dětmi doma procvičovat – sestavování různých útvarů z kostek nebo stavebnic podle vlastní fantazie, seznamování dětí s klasickými pohádkami, učení je krátkým básničkám a říkankám, vedení dětí, k chápání a rozlišování smyslu a obsahu slov, k hygienickým návykům, dodržování zdvořilostních návyků (pozdravit, poděkovat, oslovit, poprosit), oblékání, ukládání oděvů a obuvi na určené místo, umění navázat kontakt s ostatními dětmi a podporovat vznik dětských přátelství apod.

S tím je spojeno také téma pobytu dětí na čerstvém vzduchu, protože většina dětí docházejících do předškolního klubu tráví svůj volný čas u televize, tabletu či počítače. Málokdy s nimi rodiče chodí na procházky či dětská hřiště. Často se stává, že rodiče jdou s dětmi ven, ale nenechají je, aby si pobyt venku užily. Stále je kontrolují, vodí je za ruku, nosí je, takže děti se nemožou „vyběhat po svém“. Pro rodiče je velmi těžké občas děti „nechat“, protože mají velký strach, aby se jim něco nestalo. Naopak u některých rodičů jsme řešili, že děti potřebují čas a přítomnost rodiče a nemožou být venku celé odpoledne samy bez dozoru. Rodičům vysvětlujeme, jaký vliv má pobyt na čerstvém vzduchu a možnost volného pohybu na chování dítěte. Nejde jen o vybití přebytečné energie dětí, ale také o celkové zklidnění, posílení jejich imunity či rozvoj pohybových schopností.

Vzdělávání a svépomocné skupiny pro rodiče

Vzdělávání a svépomocné skupiny pro rodiče jsou aktivizační činnosti, která se skládá vždy ze dvou částí. První část tvoří vzdělávací seminář, kde je pro rodiče připravena řada besed, přednášek a seminářů pod vedením pracovníka klubu nebo příslušného odborníka. Druhou část tvoří svépomocná skupina, kde mají rodiče možnost sdílet své zkušenosti, povídat si o tématech, které je zajímají, nebo se zúčastnit výtvarné a tvořivé činnosti.

Vzdělávací semináře dávají rodičům prostor pro to, aby přinesli témata, která je zajímají. Rodiče aktivně podporujeme v tom, aby si řekli, jaká témata by pro ně byla přínosná. Témata vzdělávání i aktivně nabízíme podle toho, s čím se rodiče s dětmi potýkají a co je pro ně těžké měnit, např. jak si hrát a učit se s dětmi, jak s nimi trávit volný čas, jak stanovit režim dne dítěte nebo zdravé stravování.¹³ Zaměřujeme se také na témata, jak posilovat citové pouto mezi dítětem a rodičem, jaké jsou potřeby dítěte, jak porozumět chování dětí a jakým způsobem s dětmi mluvit, aby nás lépe slyšely a poslouchaly. Dalšími tématy jsou např. šikana, závislosti a finanční hospodaření rodiny. Při diskusích na seminářích často od rodičů zaznívá, že děti pořád něco chtějí, neposlouchají, nepomáhají. Hodně času věnujeme i tomu, že děti potřebují hranice a zároveň je ale třeba děti respektovat, mluvit s nimi a vše jim trpělivě vysvětlovat.

Obecným cílem otevřené **svépomocné skupiny** je sdílet společná témata, vyměňovat si zkušenosti, povídat si o trápeních i radostech. V rámci svépomocných aktivit je také připraven program výroby různých dekoráčnických předmětů zaměřený na různé významné svátky a roční období. Při tvorbě jednoduchých výrobků mohou rodiče relaxovat, sdílet svou situaci, získat sebevědomí či řešit aktuální problémy, se kterými se potýkají. Na svépomocných skupinách je přítomen pracovník, který v případě, že rodiče nevědí, „jak do tématu“, pomáhá rozproudit diskusi.

Vzdělávací semináře spojené se svépomocnými skupinami probíhají jedenkrát za měsíc v dopoledních hodinách.¹⁴ Tato doba se ukázala jako nejvhodnější vzhledem k tomu, že to mohou rodiče spojit s doprovodem dítěte do klubu. Doba trvání semináře je dvě až čtyři hodiny (dle tématu a požadavku lektora) a pak následuje svépomocná skupina, která bývá dvouhodinová. Pro organizaci těchto setkání je velice důležité vytvoření bezpečné a příjemné atmosféry k tomu, aby rodiče měli důvěru svěřit se a otevřít se se starostmi, jako jsou výchovné problémy s dětmi, špatná finanční situace rodiny nebo nevyhovující bydlení. Během seminářů i svépomocných skupin je pro rodiče zajištěno drobné občerstvení v příjemných prostorách, kde se setkání koná. V době semináře mohou také maminky dát děti starší 3 let do předškolního klubu a mladší děti si mohou vzít na seminář, kde se o ně v případě potřeby postará pracovnice klubu.

13 Zdravé stravování je častým tématem konzultací s rodiči. Rodičům vysvětlujeme, že pro děti není vhodná na svačinu kola, hamburgery, čokoláda atp. Mluvíme s nimi o potravinách, které jsou důležité pro vývoj dětí, jak se dá ušetřit a přitom dodržet zdravou výživu dětí a také jak odolat přemlouvání dětí, když chtějí např. sladkosti. V rámci aktivit klubu pak pořádáme i praktickou ukázkou, jak je možné s dětmi připravovat zdravou svačinu hravou a zábavnou formou.

14 Původně jsme chtěli pořádat semináře a svépomocné skupiny samostatně, což by znamenalo, aby rodiče docházeli dvakrát do měsíce, což byl problém, a proto došlo ke spojení a obě akce jsou v jeden den v dopoledních hodinách. Další pokus byl, zavést svépomocné skupiny odpoledne, kde bychom s rodiči více vyráběli a tvořili. Maminky se těšily, mluvily o tom že je výtvarné činnosti baví a rády si odnesou domů něco, co samy vytvořily. Bohužel, jak se ukázalo, je pro rodiče velmi obtížné uvolnit se z rodiny v odpoledním čase. Vrátili jsme se proto nakonec k původnímu modelu organizace seminářů a svépomocných skupin v dopoledních hodinách.

Účast na seminářích a svépomocných skupinách je velice proměnlivá. Stává se, že je na semináři hojná účast, jindy však přijdou třeba jen tři rodiče. Rodiče se proto snažíme motivovat a neustále jim termín semináře připomínat. U některých vzdělávacích dnů nabízíme jako motivaci aktivity tvoření pro rodiče nebo burzu oblečení. Zpočátku rodiče nechtěli na seminářích příliš mluvit a zapojovat se do diskusí, ale osvědčilo se, že na skupinu docházela maminka – přirozený lídr, která prolomila počáteční ostýchavou atmosféru. Po několika seminářích se atmosféra uvolnila a rodiče se zapojují velmi otevřeně. U mnoha rodičů, kteří se seminářů účastní, je vidět posun v přístupu k výchově dítěte, v jejich chování i komunikaci s pracovníky klubu i ostatními rodiči. Díky příjemné atmosféře získávají rodiče důvěru nejen k pracovníkům klubu, ale také mezi sebou navzájem, což je velice důležité pro rozvoj jejich vztahu a přístupu k předškolnímu klubu.

Společné aktivity pro rodiče s dětmi

Pro rodiče s dětmi pořádáme také společné výlety a pobyty, které slouží k tomu, aby rodiče zažili, jakým způsobem je možné aktivně trávit volný čas s dítětem. Cílem těchto akcí je zprostředkovat a umožnit dětem i jejich rodičům společné zážitky a nové zkušenosti. Účast rodičů na těchto akcích přináší pozitivní zážitky a upevňuje vztah mezi dítětem a rodičem. Rodiče i jejich děti tak mají možnost získat zkušenost s jiným sociálním prostředím, zažít dosud neznámé. Tyto rodiny nemají moc možností vyjet se svými dětmi na výlet. Jsou proto rádi, že se mohou společně s dětmi podívat mimo své bydliště a trochu se odreagovat, odpoutat od běžných starostí, navázat nové kontakty s lidmi, kteří řeší podobné problémy. Dvakrát do roka také pořádáme třídní výjezdy pro rodiče s dětmi, jejichž náplní jsou společné aktivity dětí a rodičů, zábavný program pro děti i vzdělávací semináře pro rodiče.

Při akcích, jako jsou výlety či návštěvy muzeí a divadel, rodiče informujeme s dostatečným předstihem o tom, kdy a kde se akce koná, kde je sraz a kdy se vrátíme. Rodičům dáváme do ruky letáčky, popřípadě posíláme sms zprávu.

Nesnažíme se přebírat za rodiče odpovědnost a posilovat tak jejich pasivitu. Naopak, každá spolupráce zahrnuje pravidelnou komunikaci s rodiči a jejich aktivní zapojení.

Poradenství a odkázání na návazné služby

Pracovníci klubu jsou připraveni pomáhat rodičům i v oblastech, které s předškolním vzděláváním přímo nesouvisí (vyplňování formulářů, pomoc při jednání s úřady, zjišťování informací apod.). Kromě výchovy a vzdělávání dětí s rodiči řešíme i další témata: špatná finanční situace rodiny, nevyhovující bydlení, problémy s partnerem atp. Pomoc v těchto oblastech neodmítáme, nabízíme poradenství jednorázově. V případě, že rodiče potřebují pomoc ve větším rozsahu, odkazujeme je na kolegy z organizace z programu Podpora pro rodinu a dítě nebo je odkazujeme na další návazné služby poskytující odborné poradenství.¹⁵ Naším klientům dle jejich potřeby a zájmu nabízíme doprovod na úřady, do poraden, pomáháme v jednání s pronajímateli bytů, pracovníky úřadů, školami, nabízíme pomoc při vyplňování úředních formulářů apod. Někdy stačí telefonický kontakt, jindy jsou nutná osobní setkání, někdy i opakovaná. Nesnažíme se přebírat za rodiče odpovědnost a posilovat tak jejich pasivitu. Naopak, každá spolupráce zahrnuje pravidelnou komunikaci s rodiči a jejich aktivní zapojení. Pracovník klubu neřeší problém jako takový, spíše pomáhá rodičům najít správnou cestu k řešení prostřednictvím individuální systematické práce či zprostředkováním kontaktu na příslušné instituce nebo služby. Podporujeme je v tom, aby si sami přišli na řešení, které je pro ně zvládnutelné. V některých případech jsou rodiče sami schopni nalézt východisko. Pokud ne, nadále pomáháme a problém řešíme společně. Tímto přístupem vedeme rodiče ke zvyšování sociálních dovedností a jejich samostatnosti, čímž je současně nastartován proces vedoucí ke zmírnění projevů sociálního vyloučení.

Doporučení pro komunikaci s rodiči a jejich motivaci

Dobré vztahy s rodiči do značné míry závisí na vstřícném chování a komunikačních dovednostech pracovníků klubu. Bez dobré komunikace není možná úspěšná spolupráce. Je zapotřebí, aby pracovníci klubu byli vnímaví a citliví k projevům různých obran rodičů. Situace v každé rodině je odlišná a proměnlivá v čase. Je ovlivňována mnoha faktory – mírou sociálního vyloučení, formou bydlení, vztahovými aspekty v rodině, finanční situací rodiny či vnímáním hodnoty vzdělání. Je třeba brát v úvahu také nedůvěru a zvýšenou citlivost vůči institucím. Rodiče jsou často nuceni komunikovat s řadou institucí, které ne vždy splňují jejich představy o účinné pomoci. Tato očekávání si rodič může přinášet i do předškolního klubu. Pracovník klubu by se proto měl vyvarovat paušalizujících a generalizujících soudů, zvláště nezná-li rodinu dostatečně dlouho.

Na základě našich zkušeností lze definovat hlavní podmínky spolupráce s rodinou:

- vybudování bezpečného prostředí a důvěry mezi pracovníkem a členy rodiny
- znalost potřeb a problémů jednotlivých dětí a jejich rodin
- podpora schopnosti rodiny řešit náročnou situaci vlastními silami
- ochota samotné rodiny aktivně se podílet na rozvoji schopností a dovedností dítěte

Zásady komunikace s rodiči

Problémy v komunikaci s rodiči vycházejí většinou z drobných nedorozumění, která následně přerůstají ve větší problémy a konflikty. Nedorozumění vycházejí z odlišných očekávání a potřeb obou stran. Úspěšná spolupráce s rodiči proto závisí na vstřícném chování pracovníků klubu a otevřené komunikaci s rodiči. Velice důležitý je individuální a partnerský přístup. Důraz klademe na vytvoření vzájemného důvěrného vztahu a zároveň nastavená pravidla, která nám pomáhají předcházet možným nedorozuměním a konfliktům. Je třeba mít stále na paměti, že rodiče i pracovníci klubu mají společný cíl – rozvoj dítěte.

Je třeba si uvědomit, že v komunikaci pracovník klubu – rodič je profesionálem pracovník klubu, který nese větší odpovědnost za to, jak se komunikace bude vyvíjet. Během rozhovoru s rodičem by měl dávat najevo svůj zájem o problémy rodiny, oceňovat jeho ochotu ke spolupráci. Pracovníci klubu by se měli vyhnout příliš obecným či nejasným informacím a kritickému hodnocení výchovných metod rodičů. Obavy o dítě mohou vést k větší opatrnosti, k omezování dítěte v jeho přirozených sociálních kontaktech a nevytváření dostatečně podnětného prostředí pro jeho rozvoj. Je lepší upozornit na určitou nevýhodnost daného postupu pro dítě než kritizovat výchovu jako takovou. Je třeba předávat rodiči jiné informace o dítěti než jen ty kritické. Snažíme se spíše upozorňovat na oblasti, na nichž je třeba s dítětem pracovat, bavit se o konkrétních činnostech, které k tomu mohou využít. Je důležité vycházet z konkrétních znalostí o potížích dítěte, z toho, v čem je dítě úspěšné, jaké má silné stránky, co ho baví.

Úspěšná spolupráce s rodiči proto závisí na vstřícném chování pracovníků klubu a otevřené komunikaci s rodiči.

S rodinou pracujeme ambulantní či terénní formou práce. Záleží na možnostech a ochotě rodiny přijmout pracovníka klubu v domácnosti. Ze zkušeností vyplývá, že pro účinnou práci s rodinou je velice výhodné navštívit rodinu v domácím prostředí, kde má pracovník klubu možnost porozumět souvislostem, které dítě v rodině obklopují. Negativem terénní práce jsou naopak faktory, jako je hluk v domácnosti, stísněné či zakouřené prostory, neočekávané návštěvy, zájem sourozenců, zapnutá televize atd. Individuální konzultace využívají motivovaní rodiče, kteří jsou ochotni na konzultaci v předem domluvený čas přijít či přijmout pracovníka klubu ve své domácnosti. U rodičů méně motivovaných je zapotřebí počítat s nižší mírou kontaktu, která se může projevit dlouhým neotevíráním dveří, nefunkčností telefonu, nepřítomností v době domluvené konzultace atd.

Pro úspěšnou komunikaci s rodiči je třeba zvolit vhodný čas. Z našich zkušeností vyplývá, že načasování má zásadní vliv na průběh jednání. Špatné načasování může komunikaci výrazně narušit, někdy je vhodnější setkání přerušit nebo odložit na jiný termín. Je proto dobré pro jednání s rodičem zvolit klidnější dobu, vhodné nerušené místo – ať už v domácnosti v době, kdy dítě spí, nebo v prostorech naší organizace. Rodiče je také třeba o termínu a důvodu schůzky včas informovat a průběžně připomínat, aby se schůzkou počítali.

Před jednáním s rodiči je dobré stanovit si cíle jednání a ujasnit si, co rodič a dítě potřebují. Je třeba také vzít v úvahu, jaké má rodina možnosti (silné a slabé stránky rodiny) a prostředky k naplnění stanovených cílů spolupráce. Spolu s rodiči vytváříme individuální

plán s rozdělením zodpovědnosti, se stanoveným časem plnění a způsobem hodnocení spolupráce. Společně se snažíme problém pojmenovat, stanovit možná řešení, zjistit současné možnosti rodiny. V průběhu spolupráce je třeba oceňovat dílčí úspěchy a snahu rodiče. Je dobré mít na vědomí, že námi poskytovaná pomoc nemusí být rodičům příjemná. Důležité však je, že její výsledek pomůže dítěti. Velký důraz proto musíme věnovat opakovanému vysvětlení našich požadavků a kroků. Při komunikaci s rodiči je vhodné volit krátké věty a jednoduchá srozumitelná slova, zároveň se také průběžně ujistovat o tom, zda rodič porozuměl našemu sdělení. Snažíme se rodiče nezahltit příliš mnoha informacemi. Na konci jednání vždy shrneme závěry a dáme rodiči prostor na případné dotazy.

Pro zapojení sociálně znevýhodněných dětí do vzdělávání v mateřských školách je zcela klíčová motivace rodičů. Po celou dobu spolupráce se proto snažíme rodiče motivovat a povzbuzovat a tím posilovat jejich rodičovské kompetence. Pro motivaci rodičů je třeba hledat zdroje a hodnoty rodiny, aktivně podporovat dobrou atmosféru při komunikaci s rodiči. Zdůrazňujeme význam rodičovství a možnosti, jakými mohou pozitivně ovlivnit budoucnost svého dítěte. Zároveň je upozorňujeme na možné negativní dopady jejich chování na dítě a jeho rozvoj. Nabízíme možnost vzdělávacích seminářů, svépomocných skupin a společných aktivit s dětmi, kde mají rodiče možnost dozvědět se nové informace o výchově a vzdělávání dítěte a zároveň si je i konkrétně vyzkoušet a zažít. Naším cílem je rodiče aktivně zapojit do řešení jejich situace a rozvoje dítěte.

V případě nepravdivé docházky dítěte a vyhubavého chování rodiče se snažíme rodiče zkontaktovat (občas je to poměrně intenzivní a časově náročná telefonická a e-mailová komunikace) a bavit se s ním o potřebách, obavách a důvodech těchto problémů. Je nutné stále na vědomí, že cílem práce s rodinou je snaha o zajištění nabídky účinné podpory a pomoci s výchovou a vzděláváním dítěte. Mezi dílčí cíle patří pomoc s řešením co nejširšího spektra problémů (např. finanční problémy či problémy s bydlením, podpora zdraví, řešení konfliktů a problémů v partnerském a rodinném soužití, podpora soběstačnosti a funkčnosti rodiny). Rodiče proto do intenzivní individuální spolupráce nenutíme, spíše nabízíme škálu možností podpory a pomoci při výchově dítěte.

Spolupráce s institucemi a organizacemi ve městě

Spolupráce s mateřskými školami

Cílem naší práce není další segregace dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v předškolním klubu. Naopak, snažíme se, aby dítě dosáhlo znalostí, dovedností a návyků takové úrovně, aby bylo možné jej vzdělávat v „běžné“ mateřské škole. Mateřské školy jsou účinným integračním nástrojem dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí. Děti, které do mateřských škol docházejí, mají větší šanci na úspěch v dalším vzdělávání. Pracovníci předškolního klubu se proto snaží mít přehled o mateřských školách ve městě, jejich specifikách, kapacitě, termínech zápisů a podmínkách přijetí.

Děti, které dochází do předškolního klubu, mnohdy doposud nepoznaly jiný dětský kolektiv, proto nemají představu, jaké to v běžné školce je, co je tam čeká. I rodiče mají často mnoho předsudků a obav, co vše by mohlo bránit spokojenosti jejich dítěte v běžné MŠ nebo ZŠ. Proto jsme velmi rádi, že se podařilo navázat úzkou spoluprací se čtyřmi mateřskými školami v Chrudimi. V rámci spolupráce s těmito mateřskými školami jsme zavedli tzv. adaptační dny, kdy chodíme s dětmi z klubu do školek a účastníme se jejich aktivit. Děti z předškolního klubu se účastní denního programu s ostatními dětmi nebo společných mimořádných akcí, např. společného zpívání, divadelních představení, akcí typu Mikulášská besídka, Masopust apod. Děti si společně pohrají, získávají nové podněty a nové kamarády a tím se pomalu seznamují s pro ně neznámým prostředím. Následně ztrácejí počáteční nejistotu a obavy. Tyto adaptační dny jsou velmi přínosné. Děti se seznámí s prostředím a režimem školky, dětmi a učitelkami. Při nástupu do školky pak nejdou do neznámého a tento přechod je pro ně o něco jednodušší. I pro rodiče je pak snadnější dát dítě do školky, když vidí, že dítě zná školku, učitelku i některé děti.

S učiteli těchto mateřských škol si vyměňujeme zkušenosti, náměty a nápady pro práci s dětmi a také dostáváme zpětné vazby o dětech, které z našeho klubu již do mateřských škol nastoupily. Rodiče dětí ze sociálně vyloučených rodin mnohdy mají obavy, jak s jejich dětmi bude v mateřských školách jednáno, zda nebudou diskriminováni. Právě díky společně sdíleným zážitkům z adaptačních návštěv v mateřských školách se tyto bariéry daří alespoň částečně odbourávat.

Do budoucna zvažujeme možnost adaptačních pobytů v mateřských školách, kterých by se účastnili rodiče společně se svými dětmi. Sami by si tak mohli udělat představu, jak to v běžné mateřské škole chodí, mohli by si popovídat s paní učitelkou a zeptat se na vše, co se týká jejich obav o spokojenost jejich dětí ve školském zařízení.

Spolupráce se základními školami

Z našich zkušeností vyplývá, že rodiče ze sociálně znevýhodněného prostředí často nemají dostatečné kompetence a dovednosti, které by jim umožnily se lépe orientovat v nabídce a možnostech školního vzdělávání. Přispívá k tomu nejen jejich nízké dosažené vzdělání, ale také nedostatek vlastních pozitivních zkušeností či zkušeností přátel a příbuzných. Rodiče si sice často uvědomují souvislost mezi dosaženým vzděláním a větší šancí uspět na trhu práce,

mají však mylnou představu o struktuře a fungování vzdělávacích institucí. V rámci našich aktivit se snažíme spolupracovat se základními školami, kam děti z předškolního klubu nastupují, a tím budoucím školákům tento náročný krok usnadnit. Pracovníci klubu mají přehled o všech základních školách v Chrudimi, sledují dny otevřených dveří a termíny zápisů do prvních tříd. Rodičům podáváme informace o jednotlivých školách a konzultujeme s nimi, která škola je nejvhodnější pro jejich dítě. V případě zájmu rodičů o doučování komunikujeme se školou, respektive třídní učitelkou dítěte a zjišťujeme, jak dítě zvládlo nástup školní docházky, jaký je jeho školní prospěch, popřípadě s čím by potřebovalo pomoci.

Spolupráce s ostatními subjekty

Jedním z cílů naší práce je pomoci dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí dosáhnout dobrého vzdělání a přispět tak ke zlepšení jejich sociální situace. Pro naplnění tohoto širokého cíle využíváme spolupráce s ostatními subjekty, s institucemi a nevládními organizacemi v Chrudimi a blízkém okolí. Pracovníci klubu aktivně pomáhají s navazováním kontaktu s veřejnými institucemi nabízejícími služby, které chce rodina využít. V případě zájmu rodinu nebo její členy do těchto organizací doprovází. Spolupráce mezi Předškolním klubem Amálka a dalšími institucemi představuje možnost, jak efektivně reagovat na některé potíže spojené se vzděláváním dětí pocházejících ze znevýhodněného prostředí. Cílem spolupráce je na prvním místě hledání podpory pro děti.

Aby mohli pracovníci klubu komunikovat o vzdělávání dítěte či řešení krizové situace v rodině s dalším subjektem, musí k tomu mít písemný souhlas rodiče dítěte. Souhlas by měl co nej přesněji popisovat, čeho se týká (jakého druhu informací), komu budou poskytovány a za jakým účelem. Součástí souhlasu je také poučení o tom, že souhlas je kdykoliv možné vzít zpět.

Nevládní neziskové organizace

S podporou rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí mohou pomoci nevládní neziskové organizace, které v rodinách zajišťují terénní práci, poradenskou činnost či jiné služby. Nejčastěji spolupracujeme s našimi kolegyněmi z programu Podpora pro rodinu a dítě v **Amalthea z. s.** Na ně odkazujeme v případech hledání bydlení, řešení předlužení domácnosti, pomoci s řešením krizové situace v rodině nebo hledáním práce.

V rámci našich služeb spolupracujeme také s místní organizací **Šance pro Tebe, z. s.** a to v případech klientů, o které se staráme souběžně. Organizace poskytuje pomoc a podporu lidem ohroženým krizovou životní situací či nepříznivou sociální situací, pohybuje se v sociálně vyloučených lokalitách. Domlouváme, kdo, co a jak bude zajišťovat nebo jaké služby bude ta či ona organizace poskytovat. Na tuto organizaci odkazujeme v případě naplnění kapacity pracovníků programu Podpory pro rodinu a dítě v rámci naší organizace. Šance pro Tebe také provozuje předškolní klub, se kterým se domlouváme na společných aktivitách (např. sáňkování, Mikulášská, pouštění draků, návštěva hasičů apod.).

Dále spolupracujeme s **Azylovým domem v Chrudimi**. Konkrétně jde o poskytování předškolní přípravy a podporu při vzdělávání a výchově dětí ubytovaných matek.

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí

Cílem spolupráce s Oddělením sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) není jen řešení konkrétního problému v rodině, ale jde především o prevenci negativních jevů při výchově a vzdělávání dítěte a podporu při jejich řešení. Sociální pracovníci OSPOD mohou u dítěte doporučit docházku do předškolního klubu.

Úřad práce

Rodičům nabízíme také zprostředkování kontaktů s úřadem práce, doprovod a asistenci při projednávání jejich pozice na trhu práce a možnosti získat účast na rekvalifikačních kurzech. Dále poskytujeme klientům poradenství v otázce rodičovských příspěvků, dávek mimořádné okamžité pomoci či odpuštění „školkovného“.

Pedagogicko-psychologická poradna

V případě, že zjistíme závažnější problém ve vývoji nebo školní zralosti dítěte a ukáže se, že dítě potřebuje psychologické vyšetření, ať z důvodu zvážení odkladu školní docházky, nebo např. z důvodu, že se nedaří ho zapojovat do kolektivu, doporučujeme návštěvu pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP). Nabízíme rodičům pomoc při komunikaci s poradnou nebo přímo doprovod a účast na sjednaných konzultacích. Rodičům pomáháme, pokud mají zájem o pomoc, s objednaným termínem, doprovodem do poradny, popíšeme psychologovi, jak se dítě běžně chová, pomáháme rodičům porozumět průběhu vyšetření, závěru a doporučení, co mají s dítětem dělat. I my se řídíme radami odborníků z PPP a jejich doporučení jsou zapracována v Individuálním plánu dítěte.

Pracovní skupina v oblasti předškolního vzdělávání

V rámci naší činnosti pořádáme také společná setkání organizací, které pracují s dětmi předškolního věku ve městě. Těchto setkání se účastní zástupci mateřských škol, neziskových organizací, PPP a zástupci z odboru školství a sociálních věcí ve městě. Tato setkání probíhají přibližně 1x za 3 měsíce a projednává se na nich problematika předškolního vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí v Chrudimi, definují se klíčové oblasti potřebné pro integraci těchto dětí do předškolního vzdělávání. Cílem těchto setkání je navázání spolupráce s různými aktéry na lokální úrovni. Na základě sdílení zkušeností všech zapojených partnerů chceme vytvářet rámcový model, jak pracovat s dětmi i s rodiči ze sociálně znevýhodněného prostředí, a připravovat doporučení pro systémové změny, které by měly napomoci zapojení sociálně znevýhodněných dětí do předškolního vzdělávání ve městě.

Personální zajištění předškolního klubu

Pracovníci předškolního klubu zodpovídají za realizaci aktivit klubu, přímou práci s dětmi i jejich rodiči. V klubu se dětem věnují vždy minimálně dva pracovníci. V případě naplnění kapacity klubu je přítomen i třetí pracovník, který napomáhá s realizací aktivit a je tak vytvořen větší prostor pro individuální práci s dětmi. Ze stejných důvodů na klubu využíváme také služeb dobrovolníků. Dále jsou v rámci klubu využívány služby logopedického poradce a externích lektorů.

Maximální kapacita našeho klubu je 15 zapsaných dětí, klub denně navštěvuje v průměru 7–11 dětí. V Předškolním klubu Amálka v současnosti pracují tři pracovníci, celkem na 2,7 úvazku, kteří jsou součástí širšího týmu organizace Amalthea – programu Podpora pro rodinu a dítě. Z počátku bylo pro realizaci aktivit předškolního klubu využíváno 1,0 úvazku pro pracovníky předškolního klubu, ale na základě našich zkušeností a rostoucího počtu klientů se ukázalo, že je to naprosto nedostačující. Nyní vidíme nutnost minimálně 2,0–2,7 úvazku pro pracovníky v přímé péči, aby nešlo jen o „hlídání dětí“, ale o systematickou předškolní přípravu.

Profil pracovníka předškolního klubu

- Vytváří podnětné a bezpečné prostředí pro rozvoj schopností, dovedností a návyků dítěte předškolního věku.
- Poskytuje individualizovanou péči. Respektuje individuální zvláštnosti a potřeby dítěte, rozvíjí zkušenosti, vůli a další kvality každého jednotlivého dítěte. Umožňuje rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb. Akceptuje přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a je schopen je promítat do obsahu, forem a metod práce při jejich vzdělávání.
- Podporuje socializaci a integraci dítěte do dětského kolektivu. Dokáže citlivě a účinně napomoci adaptaci dítěte na nové prostředí, je schopen diagnostikovat sociální vztahy dítěte k dětem i k dospělým v jeho okolí. Dokáže rozvíjet pozitivní sociální vztahy mezi dětmi.
- Dokáže s dítětem navázat a udržet kontakt, dostatečně oceňuje a vyhodnocuje konkrétní projevy a výkony dítěte a přiměřeně na ně reaguje pozitivním oceněním, vyvaruje se paušálních pochval stejně jako odsudků.
- Je schopen tvůrčího a kritického myšlení. Je flexibilní, tvořivý a iniciativní.
- Má na paměti emocionální rozvoj dítěte. Snaží se porozumět dítěti, napomoci mu orientovat se ve vlastních citech, prožitcích, náladách. Odpovědně zvažuje důsledky svého rozhodování na děti.
- Je připraven v sociální oblasti pro komunikaci s různými aktéry. Je otevřenou a komunikativní osobou, která ráda hovoří s lidmi a poznává je, ale zároveň umí druhým naslouchat a klást jim otázky. Vzhledem k tomu, že pracovník klubu často komunu-

je s rodinou a jejím širším okruhem, měl by být osobou, která má důvěru v rodinu. Respektuje rodinu a dokáže uplatnit efektivní formu komunikace s rodiči o jejich dítěti. Je schopen poskytnout jim odbornou radu ohledně výchovy a vzdělávání dítěte. Měl by umět flexibilně reagovat na nejrůznější situace, které při komunikaci s rodiči vzniknou. Měl by být rovněž schopen vyvarovat se předsudků či osobním averzím vůči jednotlivým členům rodiny.

Další pracovníci v Předškolním klubu Amálka

Logopedická poradkyně realizuje systematickou individuální a skupinovou práci s dětmi v předškolním klubu, která je zaměřená na rozvoj a nápravu řeči. Poskytuje konzultace a poradenství rodičům ve vztahu k rozvoji a nápravě řeči u jejich dětí. Do předškolního klubu dochází 1x týdně na 4–6 hodin. Logopedie probíhá nejprve ve skupině a potom individuálně. Logopedická péče v předškolním klubu je potřebná pro většinu dětí, které docházejí do klubu.

Lektoři seminářů pro rodiče se podílejí na přípravě a realizaci vzdělávacích seminářů pro rodiče dětí navštěvující předškolní klub. Jedná se o pracovníky naší organizace nebo externí odborníky, kteří jsou nasmlouváni na jednotlivá témata vzdělávání. Lektory v klubu využíváme cca 1x za měsíc.

Dobrovolníci organizace pomáhají při individuální či skupinové práci s dětmi v předškolním klubu v závislosti na jejich časových možnostech. Dobrovolníci jsou také využíváni v rámci doučování školáků. V současné době pravidelně spolupracujeme s 8–10 dobrovolníky.

Podpora pracovníků předškolního klubu

Pracovníci klubu se v rámci své práce setkávají s mnoha psychicky náročnými situacemi (odpor či nezájem rodičů, nevhodné chování k dětem, špatná péče o děti atd.). Je proto důležité, aby měli prostor, kde mohou své zážitky a pocity sdílet a vyrovnat se s nimi. Základní péče o pracovníky klubu zahrnuje intervizi, supervizi a další vzdělávání pracovníků.

Intervize

Intervize je způsob sdílení zkušeností, vzájemné podpory a reflexe práce mezi kolegy. Je to otevřený prostor pro řešení pracovních témat formou výměny zkušeností, náhled na situaci z různých úhlů pohledů. Intervize může být individuální (mezi vedoucím pracovníkem programu a pracovníkem klubu) nebo skupinová v rámci týmu programu Podpora pro rodinu a dítě.

Cílem intervize je definování pracovní situace, nad kterou pracovník klubu přemýšlí a jejíž řešení se mu nedaří dosáhnout. Prostřednictvím rozhovoru s vedoucí programu a v případě skupinové intervize i s ostatními kolegy se snaží dojít k optimálnímu řešení. Při individuální intervizi dává vedoucí programu pracovníkovi klubu zpětnou vazbu, zjišťuje jeho aktuální potřeby. O formě a frekvenci intervize se domlouvá vedoucí programu s pracovníkem klubu dle aktuální potřeby pracovníka, zpravidla intervize probíhá 1x za měsíc.

Supervize

Jako další ze způsobů duševní hygieny pracovníků předškolního klubu je využívána supervize, které se účastní celý tým programu Podpory pro rodinu a dítě 1x za měsíc.

Supervize poskytuje bezpečný prostor pro řešení osobně-pracovních témat za pomoci nezávislého kvalifikovaného odborníka. V rámci supervize pracovníci sdílejí a reflektují nepříjemné zážitky, problémy či pochyby v souvislosti s chováním dítěte či rodiče a uvědomují si tak vlastní potřeby a hranice. Supervize se zaměřuje na lepší porozumění dané situaci, uvolnění tvořivého myšlení a rozvoj nových dovedností. Současně může být supervize také modelem učení. Principem supervize je totiž společné hledání, nikoli jasné návody či univerzální rady. Supervizor tak napomáhá týmu pracovníků klubu vnímat a reflektovat vlastní práci a vztahy, nacházet nová řešení problematických situací.

Pracovníci klubu mají možnost sdílet své otázky, obavy, úspěchy a pocity v bezpečném prostoru s ostatními pracovníky klubu a kolegy. Dále mají prostor si navzájem předávat své zkušenosti a vzájemně se podpořit a motivovat. Jedním z nejčastějších témat supervize je konkrétní dítě, se kterým si pracovníci klubu nevědí rady. V takovém případě mohou účastníci supervize společně uvažovat o tom, v čem se toto dítě liší od jiných dětí, co se osvědčuje a co naopak moc nepomáhá při jednání s dítětem. Můžeme tak vytvořit mozaiku osobního a rodinného příběhu dítěte, což napomáhá k utvoření nového pohledu na dítě.

Další vzdělávání pracovníků předškolního klubu

Pracovníci klubu potřebují získat větší jistotu a trénink v komunikačních dovednostech, potřebují získávat nové znalosti o metodách a formách práce s rodiči a dětmi, proto je důležité pro pracovníky klubu průběžně organizovat další vzdělávání, která povedou k rozvíjení jejich dovedností a znalostí. V průběhu fungování klubu se pracovníci klubu zúčastnili již mnoha vzdělávacích akcí. Školení byla zaměřena zejména na psychologii dítěte předškolního věku, komunikaci s rodiči a nové metody pedagogické práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (Konceptuální učení – Grunnet, Rozvoj prosociálních dovedností u dětí v prostředí mateřské školy, Podpora čtenářských dovedností v MŠ – specifika práce s dětmi z čtenářsky nepodnětného prostředí, Možnosti MŠ pro podporu dětí z jazykově odlišného prostředí, Respektovat a být respektován, Persona Dolls atd.). Pracovníci klubu se účastní vzdělávacích seminářů několikrát do roka a zpravidla vyhledávají vícedenní akce, které se jednotlivým tématům věnují podrobněji.

Závěrečná doporučení

Cílem těchto závěrečných doporučení je nabídnout pomocnou ruku v podobě shrnutí základních předpokladů pro založení a provozování předškolního klubu pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Doporučení pro práci s dětmi

- Program a aktivity klubu vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, pomocí něhož se snažíme rozvíjet klíčové kompetence dětí. Program odpovídá reálným podmínkám klubu, prostorovým a personálním možnostem, potřebám a přáním dětí a jejich rodičů.
- Inspirujeme se také alternativními principy vzdělávacích programů a metod určených (nejen) pro práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (Začít spolu, Grunnlaget, Persona Dolls, KIKUS).
- Pracovníci klubu trpělivě naslouchají dětem, vnímají jedinečnost každého dítěte i dynamiku skupiny, respektují individuální potřeby dětí a svým respektujícím přístupem nenásilně rozvíjí to, k čemu jsou děti přirozeně přitahovány. Sdílí s dětmi jejich prožitky, aktuální nálady a učí je naslouchat sobě i druhým. Svou činností se snaží vytvořit pevný základ pro sociální a emoční vývoj těchto dětí, který umožní úspěšné zařazení do kolektivu v předškolních zařízeních a lepší studijní výsledky později na základní škole.
- Při práci s dětmi klademe důraz na lesní pedagogiku a pobyt v přírodě. Z našich zkušeností vyplývá, že děti ze sociálně znevýhodněného prostředí mají velice málo možností pro trávení volného času v přírodě. V důsledku toho jsou často nemocné, pohybově méně obratné, nejsou schopné soustředění, mají špatnou formální stránku řeči apod. Do programu klubu proto zařazujeme pobyt v přírodě, kde mohou děti rozvíjet hrubou a jemnou motoriku, fyzickou zdatnost a obratnost. Zároveň se však učí korigovat svoje chování, nerušit zvířata či jen relaxovat.
- Děti z nepodněného prostředí, které přicházejí do předškolního klubu, často bojují s režimem, který je v klubu nastaven. K získání základních návyků k fungování ve skupině dětí předškolního věku přispívá nastavení režimových prvků pomocí využití básniček či písniček. Před pravidelnými činnostmi (přivítání, uklízení, svačina apod.) s dětmi opakujeme říkanky s ukazováním. Děti si díky nim uvědomí, která aktivita bude následovat, a co přesně se bude dít. To jim dává pocit jistoty, klidu a bezpečí.
- Velký důraz klademe na adaptační období po vstupu dítěte do předškolního klubu. Uvědomujeme si, že toto období je obtížné pro všechny děti. Musí se totiž vyrovnat s odloučením od rodičů, naučit se fungovat v kolektivu dětí a zvyknout si na neznámé prostředí a režim klubu. Délka adaptačního procesu se u jednotlivých dětí liší. Pokud je adaptace pro dítě náročná, umožňujeme v prvních dnech přítomnost rodičů.

- Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí mají často problémy s řečí – špatně vyslovují, mají malou sluchovou paměť a slovní zásobu. To je často způsobeno tím, že se v domácnosti mluví romsky či romským etnolektem češtiny. Do programu proto pravidelně jednou týdně zařazujeme aktivity na rozvoj řečových dovedností pod vedením zkušené logopedky. Logopedka pracuje s dětmi skupinově i individuálně. Pravidelně také konzultuje s rodiči, co které dítě potřebuje procvičovat a trénovat.
- Několikrát do měsíce pořádáme výlety, návštěvy galerií či divadla. Děti tak mají možnost získat zkušenost z pobytu v jim zcela neznámém prostředí. Tyto zážitkové akce naučí děti samostatně reagovat v neznámém prostředí bez rodičů.
- Zpravidla jednou do měsíce pořádáme společné akce pro děti a rodiče, jejichž náplní je společná aktivita dětí a rodičů, která dá rodiči i dítěti pozitivní společný zážitek a napomáhá k upevnění jejich vzájemného vztahu. Rodičům dále pomáhá v získávání rodičovských kompetencí.
- Dětem se při výchovně vzdělávací práci věnujeme co nejvíce individuálně. Děti stejného věku mají totiž různé rozvinuté jednotlivé oblasti vývoje a tedy i různé potřeby ve vzdělávání. Při vstupu dítěte do klubu pracovník zjišťuje dovednosti, znalosti a návyky, na jejichž základě vypracovává Individuální plán rozvoje dítěte. Ten je pomůckou k lepšímu využití a rozvoji předpokladů dítěte. Následně citlivě individualizujeme výběr prostředků a metod práce s dítětem.
- Zvláštní pozornost je třeba věnovat přípravě předškoláků na zápis do první třídy a následné zvládnutí školních povinností. Do programu klubu proto zařazujeme aktivity určené k přípravě na výuku v základní škole, které mohou usnadnit přechod do nového prostředí a přivykání novému způsobu práce.
- Klasická výchova je založená na hledání chyb a nadměrné kritice, proto se snažíme tento přístup vyvažovat v pozitivním pohledu na děti, hledáme v čem je konkrétní dítě dobré, co umí a to oceňujeme.
- Pro práci s dětmi, které nastoupily, k docházce do základní školy, využíváme možnost doučování s proškolenými dobrovolníky. Kromě samotného procvičování školní látky a přípravy do školy se zároveň snažíme pracovat i s rodiči, motivujeme je v podpoře dětí při školní přípravě a ukazujeme jim, jak konkrétně mohou dítěti pomoci. V neposlední řadě komunikujeme i se školou, respektive třídní učitelkou dítěte a konzultujeme s ní oblasti, v nichž dítě potřebuje podpořit.

Doporučení pro práci s rodiči

Neoddělitelnou součástí řešení problematiky rozvoje předškolních dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí je intenzivní práce s jejich rodiči. Z našich zkušeností vyplývá, že právě podpora rodiny je naprosto zásadní pro rozvoj dětí. Bez spolupráce s rodinou a motivace rodičů dosáhneme jen velmi omezených výsledků v rozvoji dítěte a podpoře školní úspěšnosti. Pro úspěšnou a efektivní komunikaci s rodiči lze stanovit několik základních doporučení.

- **Důraz na nízkoprahovost klubu.** Snažíme se minimalizovat překážky, které by mohly bránit potenciálním klientům využívat naše služby (špatná finanční či prostorová dostupnost apod.). Docházka do klubu je bezplatná.
- **S každou rodinou pracujeme individuálně a v jejím přirozeném prostředí.** Základním kamenem podpory zůstává přímá individuální práce s rodiči dětí, která vždy vychází z individuálních potřeb dítěte a jeho rodičů.
- **Otevřenost v osobní komunikaci s rodiči.** Klíčové je, aby rodiče i jejich děti získali důvěru v pracovníky klubu. Dobrá komunikace mezi pracovníkem klubu a rodiči stojí na oboustranném porozumění a důvěře. Základem je empatický a citlivý přístup. Při komunikaci s rodiči by proto pracovníci klubu neměli rodiče hodnotit a soudit, jelikož postoje rodičů vychází z jejich životních zkušeností a nelehké socioekonomické situace.
- **Motivace rodičů k rozvoji rodičovských kompetencí.** Pro úspěšnou práci na rozvoji dětí ze sociálně vyloučeného prostředí je klíčová motivace rodičů, aby chtěli zlepšovat své schopnosti ve výchově dětí. Motivace rodičů a fungující spolupráce je vždy založena na vzájemném vztahu důvěry. Navázání důvěry může trvat týdny či měsíce, je proto třeba mít při práci s rodiči notnou dávku trpělivosti. Je potřeba se opřít o přirozený zájem každého rodiče o vzdělávání svého dítěte. Při motivování rodičů se osvědčila podpora aktivní účasti rodičů při činnostech předškolního klubu, při pořádání seminářů a svépomocných skupin.
- **Na komunikaci s rodiči si vyhradzujeme potřebný čas.** Doporučujeme vyhradit si dostatek času a prostoru pro jednání s rodiči. Z našich zkušeností vyplývá, že komunikace s rodiči mezi dvěma či při předávání dítěte je kontraproduktivní. Pro jednání s rodičem je proto vhodné připravit dostatek času a klidný prostor, kde bude možné vše důkladně a v klidu probrat. Při komunikaci s rodiči by měl pracovník klubu projevovat zájem i o jiná témata, než je předškolní vzdělání. Doporučujeme mluvit s rodiči i o mimoškolních tématech, o jejich obavách, přáních, o sourozencích či dalších členech rodiny. Tato komunikace může osvětlit řadu problémů, s nimiž se rodina potýká, a napomoci tak komplexnímu porozumění situace v rodině.

- **Mluvit srozumitelně a stručně, trpělivě vysvětlovat rodičům naše očekávání.** Značným rizikem při komunikaci s rodiči může být zahlcení informacemi, nabídkami či požadavky ze strany pracovníků klubu. Řešení přílišného množství věcí najednou může být příčinou neúspěšné komunikace. Navíc některé požadavky nemusí být pro sociálně znevýhodněné rodiče samozřejmé a srozumitelné. Proto je užitečné citlivě, názorně a opakovaně seznamovat rodiče se vším, co se od nich očekává, a zjišťovat, zda jsou schopni to zajistit. V případě, že vyhodnotíme, že některé věci není schopna rodina zajistit, nabízíme možnost se poradit a hledat jiný způsob řešení.
- **Vstřícné jednání s důrazem na plnění dohodnutých kroků.** Při spolupráci s rodiči se často setkáváme s pasivitou rodičů. Dochází tak k opakovanému neplnění dohodnutých kroků z jejich strany. Avšak z našich zkušeností vyplývá, že důsledné vyžadování plnění dohodnutých kroků může být kontraproduktivní a rodiče spíše odrazuje. Snažíme se proto být k rodičům vstřícní a otevřeně s nimi jednat o tom, jak stanovené cíle spolupráce naplnit. Tato vstřícnost by však neměla být spojena se snížením nároků na plnění dohodnutých kroků. Rezignace na vyžadování povinností od rodičů a promíjení plnění dohodnutého postupu vede spíše k pasivitě rodičů, kteří mohou snadno nabýt dojem, že pracovník klubu vše zařídí za ně.

Příloha č. 1 – Kazuistiky dětí navštěvujících Předškolní klub Amálka

Rebeka – dítě, které prolomilo jazykovou bariéru

Popis situace:

Rodina malé Rebeky se přestěhovala do Čech ze Slovenska před dvěma lety. Rodina v té době byla tříčlenná, rodiče (smíšený pár maďarsko–romské národnosti) a jedno dítě ve věku dvou let. Rodina v současné době bydlí v pronajatém bytě na okraji Chrudimi. Otec (maďarské národnosti, téměř se nedorozumí slovensky ani česky) si našel po čase s pomocí známého práci na směny, matka v té době byla podruhé těhotná, tak začali hledat školku pro svoji v té době téměř tříletou dceru. V běžné mateřské škole Rebeka nebyla přijata z důvodu nízkého věku a jazykové bariéry. Rodičům byl doporučen náš Předškolní klub Amálka, ve kterém by se děvče postupně naučilo sebeobsluze a hlavně mluvit a porozumět českému jazyku s tím, že by pak bylo možné její přestoupení do běžné mateřské školy.

Průběh spolupráce:

Rebeka přišla do našeho předškolního klubu těsně před dovršením věku tří let. Zpočátku byla velmi nesmělá a po ránu vždy trochu plačtivá. Nekomunikovala, držela se stranou ostatních dětí, jen je zpovzdálí pozorovala. Byla klidná, občas trošku vzdorovitá, podřizovala se kolektivu v základních činnostech. Pokud to jen šlo, tak si jí někdo z pracovníků klubu bral stranou a věnoval se jí individuálně. Postupně si zvykala, ranní slzy zmizely, ale ani po prvních třech měsících od zahájení docházky si s dětmi nehrála, jen je pozorovala. Individuálním přístupem a logopedickou přípravou začala Rebeka opakovat rozšířenou řadu slov.

Regrese nastala po 4 měsících od nástupu do klubu. V té době se Rebece narodil bratříček a také v tom čase byla delší dobu nemocná. Ranní příchody do předškolního klubu byly opět s pláčem, nechtěla s nikým mluvit ani se zapojovat, zhoršily se u ní hygienické návyky, opět se stávaly „nehody“. Začali jsme vše znovu, ale zhoršená docházka, způsobená onemocněním Rebeky, umožňovala jen malý pokrok. Posun vpřed nastal až za další 2 měsíce. Rebeka opět začala více mluvit a postupně se začala zapojovat do her s ostatními dětmi. Zvažovali jsme, jak jí ještě pomoci v rozvoji řeči, a tak jsme rodině nabídli, že by náš pracovník docházel jednou týdně k nim domů a Rebece by se hodinu intenzivně věnoval. Rodiče byli rádi a souhlasili, logopedka poskytla členům klubu instrukce, co a jak s Rebekou procvičovat. Schopnost samostatného vyjadřování a slovní zásoba se u Rebeky výrazně zlepšily a zlepšily se i její další dovednosti – např. sebeobsluha, začala kreslit jednoduché postavičky, zlepšila se u ní jemná i hrubá motorika, zapojovala se stále více do her s ostatními dětmi.

Od nového školního roku nastoupila Rebeka do běžné mateřské školy a dle sdělení učitelky se jí daří dobře. Na správné artikulaci a rozšíření slovní zásoby s ní ve školce pracuje logopedka.

Pěta a jeho přechod do základní školy

Popis situace:

Pěta přišel do předškolního klubu v šesti letech. Otec se o předškolním klubu dozvěděl od známých, kteří viděli u lékaře letáček. Petr do žádné školky před tím nechodil. Rodina bydlí v městském bytě s Pétou a dvěma mladšími sourozenci (Kája – 4 roky a Míša – 2 roky). Rodiče měli trochu obavu, jak to v předškolním klubu bude, a zároveň si uvědomovali, jak je vzdělání pro jejich děti důležité. Nakonec sebrali odvalu a s Pétou přišli. Rodina žije v sociálně vyloučené lokalitě, mají obtíže s financemi a nestabilním bydlením, často řeší i partnerské rozepře.

Průběh spolupráce:

Pěta byl zpočátku stydlivý, ale brzy se začal zapojovat do aktivit klubu. Po čase v se začal vztekat, odmítal dělat úkoly, odmítal pomáhat dětem, posmíval se jim. Všechno hned vzdával, nechtěl nic dělat. Měl malou slovní zásobu, špatně artikuloval. Připravovali jsme Pětu na zápis do základní školy, maminka se hodně zajímala o to, co by měl k zápisu umět, a trénovala s ním i doma. Po pěti měsících se Pěta hodně zlepšil, zklidnil se. Intenzivně s ním pracovala logopedka, učil se vyprávět, počítat do 10, hodně jsme procvičovali také barvy a tvary. Vyzkoušel si zápis „nanečisto“, zvládl to v klidu a bez trémy. Zúčastnili jsme se s ním a maminkou také dne otevřených dveří, aby si prohlédli školu, kam Pěta půjde. Zápis zvládl dobře a těšil se do školy.

Petrovo chování se hodně změnilo. Byl si sebou jistější, pomáhal kamarádům na klubu, zvláště malým dětem, dokázal se jich i zastat před ostatními. Bavilo ho, že různé věci už ví, a byl přirozeně zvědavý. Před nástupem do školy jsme pomáhali mamince s přípravou školních pomůcek. Maminka se hodně obávala, zda Pěta zvládne školu, a proto využila možnosti, kterou jsme jí nabídli, aby k nim docházela dobrovolnice, která se s Pétou bude připravovat na školu.

Nástup do školy byl pro Pětu i celou rodinu náročný. Měli jiný režim, Pěta přišel do jiného prostředí, byli tam jiní učitelé, jiné děti. Maminka, protože ve škole sama zažila šikanu, měla hned od začátku velkou obavu, aby Pěta zapadl mezi děti, aby ho také nešikanovaly, byla citlivá na jakýkoli drobný střet. Pěta si však ve škole vedl dobře a na nové prostředí si zvykal rychle. Kromě dobrovolníka do rodiny docházel pravidelně i pracovník klubu a pomáhal mamince s tím, jak se s Pétou učit, co procvičovat. Dobrovolnice i pracovník klubu často názorně ukazovali a vysvětlovali, jak s Pétou číst. Přesto se z komunikace s učitelkou ukázalo, že Pětovi čtení pořád moc dobře nejde.

Při jedné návštěvě pracovníka v rodině maminka ukazovala, jak čtou, a vyšlo najevo, že pro maminku bylo dlouhé čekat, než Pěta něco přečte, a tak mu to předčítala sama a Pěta to jen opakoval. V té době Pěta na tři týdny onemocněl a po návratu do školy pro něho bylo obtížné dohnat výuku. I když maminka chodila během nemoci pravidelně po třech dnech k učitelce pro úkoly a doma se poctivě učili, Pěta začal nosit špatné známky. Rodiče chtějí, aby Pěta prospíval dobře, takže se s ním učili každý den několik hodin. Pěta byl zprvu ze špatných známek otrávený a vzdával to, ale podařilo se ho povzbuzováním a drobnými úspěšnými krůčky namotivovat, že zvýšené tempo zvládl

a je z něho dobrý čtenář. Nyní mu jde dobře počítání a v prvouce se mu také daří. Musí stále trénovat čtení a v současné době se soustředí na diktáty, ale Pěta, maminka i tatínek věří, že to zvládnou. Upravili dobu jeho domácí přípravy. Učitelka Pětu chválí, že je velmi přátelský, pomáhá ostatním a podle učitelky je moc prima kluk. Je třeba ocenit velkou snahu rodičů, že se Pětovi hodně věnovali, učili se s ním a podporovali ho. Nejdůležitější ze všeho však je, že Pětu učení baví, jde mu a do školy chodí rád.

Vojta – příprava na vstup do mateřské a základní školy

Popis situace:

Vojta nastoupil do předškolního klubu ve věku 5 let jako předškolák. Rodina v té době žila na městské ubytovně v nevyhovujících podmínkách. Vojta má 3 sourozence, sestru Zdenu (16 let), bratra Luboše (11 let) a mladšího brášku Antonína (1 rok). Starší bratr má špatný školní prospěch i výchovné problémy ve škole, které se stále prohlubují. Manželství rodičů je značně problematické. Otec pracuje na černo a často je kvůli práci mimo domov. Když je otec doma, dětem se příliš nevěnuje, na matku často křičí a nadává v přítomnosti dětí. Ve výchově prosazuje autoritativní výchovu a fyzické tresty. Výchovu dětí má na starosti v podstatě jen matka, která se snaží Vojtovi i ostatním dětem věnovat. Ve svém výchovném postoji je však značně nedůsledná. Ve výchově schází jasně stanovený řád a hranice.

Průběh spolupráce:

Vojta byl na počátku spolupráce poměrně stydlivý kluk, nebyl zvyklý na dětský kolektiv a těžko snášel jakékoli větší změny. Nebyl zvyklý na pravidelný denní režim. Jeho adaptace byla proto velmi náročná. Vojta se v prvních dnech styděl vyjít ze šatny či svačit spolu s ostatními dětmi. Nechtěl matku pustit domů a vyžadoval její přítomnost na klubu. Jeho adaptaci značně narušovala velmi nepravidelná docházka. Další problémy se projevily při kontaktu s ostatními dětmi. Vojta byl často mrzutý, výbušný až agresivní a neovládal svoje emoce.

Ostatním dětem boural jejich stavby, neustále do někoho strkal. Pokud se zachoval nevhodně, nebyl schopen následně uznat, že nejednal správně. Nebyl schopen odhadnout situace a adekvátně na ně reagovat, neuvědomoval si důsledky svého chování. Vojta byl velmi hravý a zvědavý, jeho soustředění na činnost však nemělo dlouhé trvání. Hodně se podceňoval a při sebemenším pocitu neúspěchu každou činnost vzdával a důrazně odmítal pokračovat. U činností, které vyžadují sezení, soustředění na slova či přesnou manuální práci, vydržel jen velmi krátce. Bylo nutné ho neustále motivovat, aby udržel pozornost po delší dobu. Nejraději stavěl z kostek a hrál si s modely zvířat. Měl velice rád encyklopedie o zvířatech. U nich se dokázal nejdéle soustředit. Dále měl významné vady řeči, malou slovní zásobu a výrazné nedostatky v mluveném projevu. To bylo způsobeno především tím, že doma se mluví převážně romsky či romským etnolektem češtiny.

Spolupráce s Vojtovou matkou byla zaměřena především na uvědomění si významu předškolního vzdělávání a posílení její důslednosti ve výchově dětí. Zaměřili jsme se tedy na pravidelnost docházky do klubu, zvládnání režimových prvků, respektování stanovených hranic a pravidel, dále na ovládnání emocí a zmírnění agrese vůči ostatním dětem. Při naplňování stanovených cílů jsme ve spolupráci s matkou zmapovali situace vedoucí k nekontrolovatelnému emotivnímu prožívání, dále jsme hledali možnosti, jak těmto situacím předejít či je umět vyřešit adekvátním způsobem.

Adaptace Vojty byla problematická a trvala téměř celý rok. Překážkou byla především vytíženost matky vzhledem k péči o ostatní děti a domácnost. Zpočátku se matku nedařilo namotivovat k pravidelnému vodění Vojty do klubu. Domluvili jsme se však na pravidelných setkáních u nich doma, kde jsme se bavili o výchově a vzdělávání dětí v předškolním věku, o tom, co je třeba s Vojtou procvičovat a jak ho k učení motivovat. Posílila se vzájemná komunikace matky a Vojty, matka se snaží být ve výchově důslednější, respekt Vojty k matčině autoritě se zvýšil. Vzájemně spolupráci napomohl fakt, že na akce pořádané pro rodiče mohla chodit i s nejmladším synem, což výrazně přispělo k jejímu většímu zapojení do aktivit klubu. Zhruba po půl roce se Vojtova docházka výrazně zlepšila. Vojta chodil do klubu rád a matce s oblibou vyprávěl, co na klubu dělal. Vojta si na uspořádání dne vcelku zvykl a byl schopen respektovat denní režim. Vojtovo chování se po pravidelné jedenáctiměsíční docházce do klubu výrazně zlepšilo. Ve svém chování byl již zdrženlivější, vyhýbal se vyhroceným konfliktům s ostatními dětmi. K posunu došlo i ve způsobu trávení volného času Vojty. Starší sestra ho vodí pravidelně na fotbalové tréninky, které ho moc baví.

Spolu s matkou jsme Vojtu připravovali na zápis do první třídy, který nakonec zvládl. Na základě vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně byl však Vojtovi doporučen odklad školní docházky. S matkou jsme se proto bavili o možnosti docházky do běžné mateřské školy, s čímž nakonec souhlasila. Vojta nastoupil od září do mateřské školy, kam chodil poměrně pravidelně. Následující rok již Vojta nastoupil do první třídy základní školy a školní učivo prozatím zvládá bez větších problémů.

PŘEDŠKOLNÍ KLUB AMÁLKA - TÝDENNÍ PLÁN AKTIVIT

Úterý

Ranní volné aktivity. Ranní kruh, přivítání. Seznámení s pohádkou „O veliké řepě“. Rozvoj poznání – zelenina (řepa – kde roste, jak vypadá, různé druhy řepy a její využití, z čeho řepa vyroste). Pracovní činnost – ukázka různých semínek, zasazení semínek (řeřicha). Rozvoj hrubé motoriky – pohybové aktivity (jak řepa roste). Rozvoj grafomotoriky – omalovánka (řepa). Pohybové aktivity v parku, hledání semínek v přírodě.

Středa

Ranní volné aktivity. Ranní kruh, přivítání. Opakování pohádky „O veliké řepě“ s pomocí obrázků. Kdo pomáhal tahat řepu – řazení postav z pohádky (procvičení pojmů – první, poslední, další, před, za...). Skupinové aktivity pro rozvoj řeči, motoriky mluvidel a sluchového vnímání. Individuální logopedická práce. Rozvoj matematických schopností – kolik bylo celkem postav v pohádce, kolik lidí, kolik zvířátek, kdo byl první, druhý, poslední... Rozvoj poznání – moje rodina (děti vyprávějí o své rodině – jak se jmenuje bratr, sestra, maminka, tatínek, kde bydlí babička apod.).

Čtvrtek

Ranní volné aktivity. Ranní kruh, přivítání. Rozvoj poznání – co se vyrábí z řepy (k čemu potřebujeme cukr, jaké má vlastnosti). Pokusy s cukrem, Kímovo ochutnávání – sladké, slané, hořké... Která řepa je největší (Grunnlaget – větší než, menší než). Pohybové hry v parku („na řepu“, „na kočku a na myš“). Výtvarná činnost – výroba masek k tématu pohádky.

Pátek

Ranní kruh, básnička „O veliké řepě“. Dramatizace pohádky „O veliké řepě“. Počítání, porovnávání, určování a řazení semínek. Kontrola zasazených semínek a jejich ochutnávání. Malování řepy a vystřihování. Určování barev řepy a porovnávání velikosti. Pohybové hry v parku pro rozvoj hrubé motoriky (přetahování lanem).

**fond
pro NNO**

NRCS

**EVK nadace
partnerství**

**ISLAND
LICHTENŠTEJNSK
NORSKA**
**eea
grants**

Tato publikace vznikla v rámci projektu Amalthea z. s. Učíme se společně.
Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz.